

1.

A v r ä k n i n g e n mellan riket och landskapet för tre-
årsperioden 1 9 3 2 - 1 9 3 4.

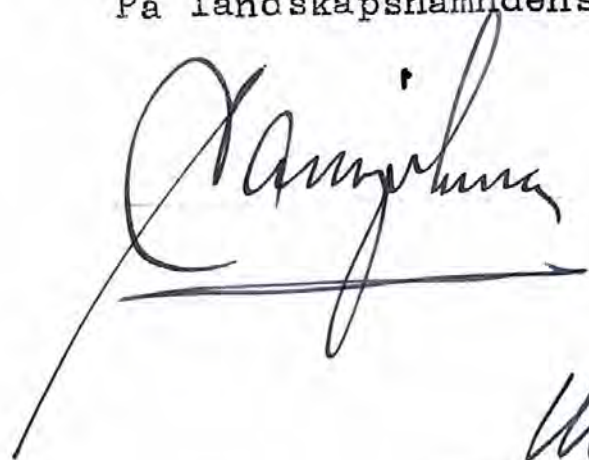
Mariehamn, den 14 januari 1936.

Till Ålands landsting.

N:o 2093.

Härhos får landskapsnämnden översända republikens presidents beslut, varigenom den av Ålandsdelegationen verkställda avräkningen mellan riket och landskapet för treårsperioden 1932-1934 fastställts.

På landskapsnämndens vägnar:

P.B.D. 2/10-36.

Ref. 13/36 j. 4 bilagor.

004

14/36
11

TILL ÅLANDS LANDSKAPSNÄMND.

Ålandsdelegationen har, på grund av stadgandet i 26 § av lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920, genom beslut av den 5 november 1935, sålunda ändrat, som delegationens beslut av den 21 december 1935 vidhandengiver, fastställt de bidrag, som skulle ur statsmedel till landskapet utgivas för treårsperioden 1932 - 1934 till ett belopp av 22.207.490 mark 39 penni i anledning varav delegationen hemställt, att sagda bidrag, efter avdrag av 15.000.000 mark, vilket belopp landskapet redan under sagda period förskottvis uppburit, måtte med 7.207.490 mark 39 penni till Ålands landskapsnämnd utbetalas.

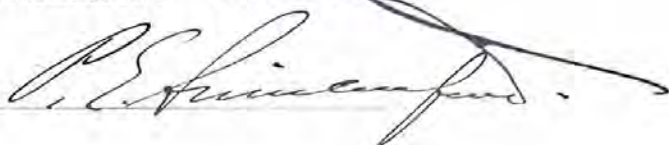
Vid av ärendet denna dag i statsrådet skedd fö-

redragning har Jag funnit gott stadfästa Åland
legationens omförmälda beslut. Tillika har Jag
lämnat åt statsrådet att vidtaga behörig åtgär
för verkställande av den ifrågavarande utjämnin
viden på de i delegationens beslut angivna gr

De i ärendet tillkomna handlingarna bifö
härhos.

Helsingfors den 10 januari 1936.

REPUBLICENS PRESIDENT

Finansminister

Till Republikens President

från Ålandsdelegationen.

Jämlikt 26 § av lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920, ankommer det å Ålandsdelegationen, såsom organ för den finansiella uppgörelsen mellan riket och Åland, att för en tid av tre budgetår i sänder fastställa det efter vissa lagfästa grunder till landskapet utgående bidraget ur statsmedel, för så vitt angår självförvaltningens ordinarie behov. Delegationens beslut skola för att bliva gällande stadfästas av Republikens President.

Nu föreliggande reglering omfattar perioden 1932-1934.

Bidragsregleringens system.

I fråga om de legala förutsättningarna för bidragsregleringen har delegationen i huvudsak följt de riktlinjer och den tolkning av 26 § i självstyrelselagen, som vid föregående treårsregleringar kommit till uttryck. För de principiella synpunkter, som härvid vunnit beaktande, har i delegationens tidigare utjämningsbetänkanden redogjorts. (Jfr. Ålandsdelegationens tr. framställningar, serie VII. sid. 10 ff. och sid. 14, serie IV sid. 10 ff., delegationens framställning till Republikens President av den 13 september 1932).

Till grund för utjämningen har likasom vid de föregående regleringarna lagts landskapets utgifter, sådana de finnas upptagna i landskapets bokföring för nu ifrågavarande tre år, varvid resp. poster, såsom framdeles skall närmare utläggas, granskats till beloppet och till ändamålet. Såsom avdrag har observerats de inkomster, som på grund av självstyrelselagen anvisats för täckande av landskapets behov.

Vid kalkylens uppgörande hava landskapets budgeter och räkenskaper för trienniet funnits till hands samt granskats i detalj, varjämte upplysningar vid behov inhämtats ur de till räkenskaperna hörande verifikaten. För den av lagen påbjudna jämförande uppskattningen av förhållandena i riket och landskapet har delegationen vid resp. poster sökt vinna möjligast fasta hållpunkter, och hava, där gällande författningar och statsförslagen ej lämnat erforderliga direktiv, upplysningar införskaffats från vederbörande statsmyndigheter eller speciella sakkunniga. Då ytterligare utredning i någon punkt varit av nöden för prövningen av resp. utjämningsspörsmål, hava förklaringar och detaljuppgifter äskats av landskapets myndigheter. I vissa undantagsfall har Ålands landskapsnämnd vägrat tillhandahålla delegationen för resp. kompensationsfrågas bedömande nödig ansedd utredning, under framhållande, att delegationens förfrågan utgjorde en obehörig inblandning i landskapets inre förvaltningsangelägenheter. I dessa fall har delegationen sett sig nödsakad att på annat håll införskaffa erforderliga upplysningar för klargörande av reciprocitetsspörsmålen.

Bidragsregleringen har verkställts genom uppläggande av utgifts- och inkomstkalkyler, särskilt för ettvar av de tre åren. Vid kalkylernas utförande har följts landskapets budgetuppställning. Uti en första kolumn hava upptagits samtliga faktiska utgifter, resp. inkomster. I två följande kolumner hava införts de utgiftsbelopp, som godkänts till kompensation, resp. de inkomstsummor, som fastställts såsom avdrag å statsbidragets bruttobelopp; och hava posterna härvid delats i tvänne grupper: sådana, som i kalkylen upptagits till samma belopp, som landskapets räkenskaper angiva, och sådana, vilka av delegationen prövningsvis minskats, resp. - i fråga om inkomster - ändrats. En fjärde kolumn inrymmer de poster, som jämlikt delegationens beslut skola falla utom ramen för regleringen och vilka, såvitt angår utgifter, vid utjämningen stanna landskapet till last. Skillnaden mellan summorna av de sålunda fastställda utgifts- och inkomstbeloppen utgör alltså den brist, som landskapet på grund av självstyrelselagen vore berättigat att få genom statsbidrag utjämnad.

Vid stadfästandet av delegationens beslut rörande bidragsregleringen för treårsperioden 1929-1931 har Republikens President i skrivelse av den 25 november 1932 anbefallt landshövdingen i landskapet Åland att meddela självstyrelseorganen i landskapet, att utgifterna för Ålands självstyrelse, vilka under omförmälda treårsperiod synts vara jämförelsevis höga, borde från början av år 1933 på alla områden nedbringas, för att det statsbidrag, som på grund av 26 § självstyrelselagen framdeles skulle till landskapet utgivas, måtte minskas.

Denna erinran till landskapsmyndigheterna att i sin hushållning iakttaga största möjliga sparsamhet var, på sätt framgår av finansministeriets skrivelse till Ålandsdelegationen av den 5 december 1932, närmast föranledd av det då rådande svåra ekonomiska läget, och avsågs härmed uppenbarligen att fästa landskapsmyndigheternas uppmärksamhet på, att besparingsåtgärder, som vidtagas inom olika ressorter av stats-hushållningen, kunna influera på bidragets utmätande för resp. år.

I syfte att trygga rikets intressen verkställas vid bidragsregleringen en noggrann efterprövning och kontroll av det sätt, på vilket landskapet utnyttjat sin budgeträtt. Denna efterhandskontroll - den legala garantin för att statsbidragets utmätande sker efter rättvis grund - äger rum på sådant sätt, att delegationen i nu antytt syfte underkastar resp. poster en noggrann prövning såväl till beloppet som i avseende å utgifternas art och beskaffenhet. Härvid kontrolleras, att utgifterna av landskapsmyndigheterna äro gjorda med iakttagande av nödig sparsamhet och icke överstiga vad som för motsvarande ändamål i genomsnitt anslås i övriga delar av republiken. Enligt grunderna i 26 § bör nämligen, då kostnaderna inom någon utgiftsgrupp överstiga viss skälighetsgräns, det överskjutande stanna landskapet till last. Därest i landskapets budget finnes anslag för ändamål, som icke av staten tillgodoses eller understödas i andra delar av riket, kunna dylika utgifter i allmänhet icke tagas i beräkning. Uttrycket "motsvarande ändamål annorstädes i riket" får dock icke tagas alltför snävt; kompensation kan icke anses utesluten blott av det skäl, att fullt kongruenta poster icke förekomma i statsbudgeten. I så fall måste man, utan att en sådan tolkning kan anses strida mot lagens rätta förstånd, söka jämförelsepunkter med analoga företeelser inom statshushållningen och det offentliga livet i allmänhet. Även faktorer av sådan art som landskapets isolerade läge samt dess särskilda utvecklingsbetingelser och därav påkallade speciella anslagsbehov spela i omförmäلت avseende en viss roll.

Dessa huvudregler, som tjänat till ledning vid delegationens kompensationsprövning, hava av Högsta domstolen uti ett den 25 oktober 1926 avgivet utlåtande (Ålandsdelegationens tr. framställningar III serien, sid. 51 ff.) befunnits överensstämma med andan och meningen i de lagar, vilka reglera Ålands självstyrelse, samt med vad rättvisa och billighet i övrigt bjuda. Tillika har Högsta domstolen funnit det av delegationen tillämpade förfarandet icke innefatta ett överträdande av de i självstyrelselagen angivna allmänna normerna för utjämningen av skattningen mellan riket och landskapet.

Anmärkningar mot den av delegationen tillämpade metoden för treårsavräkningen.

Uti en den 29 november 1933 daterad skrivelse har Ålands landsting upptagit till granskning den härintills av delegationen tillämpade metoden för treårsutjämningen mellan riket och landskapet samt med förklaring, att denna metod vore behäftad med betydande brister, uttalat önskvärdheten av, att densamma måtte omläggas därhän, att metoden bättre överensstämde med det i 26 § i självstyrelselagen stadgade förfaringssättet. I landstingets skrivelse och landskapsnämndens till grund för densamma liggande framställning framhålles bl.a., att statsbidraget under den tillämpliga perioden av självstyrelsens utövande blivit alltför knappt tillmätt; att avräkningen avveke från det i 26 § självstyrelselagen stadgade förfaringssättet särskilt därigenom, att till grund för densamma lags icke av landskapets befolkning åtnjutna förmåner, som enligt lagen böra hållas i paritet med dem, som på motsvarande områden åtnjutas av befolkningen annorstädes i riket, utan i stället de kostnader, som självförvaltningen dragit i förhållande till rikets förvaltningskostnader på motsvarande områden; att delegationen tagit den jämförande uppskattningen alltför mekaniskt samt, därest kostnaderna för visst ändamål i riket, påfört landskapet

den överskjutande delen såsom en förmån; att delegationen alltså icke ägde pröva resp. kostnader utan blott undersöka, huruvida landskapets inbyggare genom dem tillförts förmåner, vilka ej åtnjutas av inbyggarna i övriga delar av riket; att ev. besparingar inom en viss ressort borde vid bidragsregleringen räknas landskapet till godo vid andra poster, samt att utjämningen icke borde grundas på en tidsödande och kostsam siffergranskning och en kompensationsprövning av budgetposterna i detalj utan borde vid reciprocitetsprövningen tagas hänsyn till större utgiftsgrupper, varigenom landskapets speciella intressen i högre grad kunde tillgodoses.

Delegationen har till bemötande av de gjorda anmärkningarna i svars skrivelse till landstinget av den 19 december 1933 anförts huvudsakligen, att dess av Högsta domstolen godkända arbetsmetod, som utgör resultatet av delegationens mångåriga verksamhet samt dess genom flere avräkningsperioder utbildade praxis, stode i konformitet med självstyrelselagens reciprocitetsgrundsatser. De av landskapsmyndigheterna antydda riktlinjerna kunde icke anses ägnade att läggas till grund för en reformering av hittillsvarande praxis; en väsentligare omläggning av detta system syntes överhuvudtaget otänkbar utan lagändring. De gjorda anmärkningarna mot delegationens arbetsordning tillbakavisades, likaså påståendet, att delegationen överskridit gränserna för sina befogenheter. Vissa på åländskt håll framhållna önskningsmål i fråga om de hittills tillämpade grunderna för avräkningen mellan riket och landskapet hade emellertid synts delegationen beaktansvärda och förtjänta att uppmärksammas vid treårsregleringen. I huvudsak hade detta redan skett vid delegationens tidigare utjämningsarbeten, men en del modifikationer av jämförelsemetoden kunde ytterligare komma i övervägande för åvägbringande av ett i någon mån ännu smidigare förfarande vid bidragsregleringen.

Någon väsentligare omläggning av utjämningsförfarandet har, såsom av det ovan sagda framgår, icke vid den nu genomförda bidragsregleringen av delegationen vidtagits; de tidigare vedertagna grunderna för utjämningen, mot vilka ur rättmätighetssynpunkt befogade anmärkningar icke torde kunna göras, hava även nu iakttagits vid kalkylernas uppgörande. Emellertid har delegationen vid fullgörandet av sitt uppdrag inom ramen av den vidsträcktta prövningsrätt, som tillagts densamma beträffande utjämningsregleringens verkställande, sökt nu likasom tillförene i möjligaste mån beakta billighetssynpunkter.

Närmare uppgifter angående detta meningsutbyte mellan delegationen och landskapsmyndigheterna framgå ur den i ärendet förelupna skriftväxlingen, som här in extenso närslutes. (Bilaga 1).

x

x

x

Efter numera slutfört uppdrag får delegationen i det avseende åberopade 26 § självstyrelselagen vidhandengiver vördsammast till Herr Presidenten insända sina utjämningskalkyler för ifrågavarande treårsperiod samt tillika redogöra för de av delegationen inom ramen för dess behörighet fattade beslut och för de synpunkter, som vid kalkylernas uppgörande varit för delegationen bestämmande. I samband härmed får delegationen anmäla, att samtliga dess beslut rörande utjämningen fattats i den sammansättning självstyrelselagen bjuder. I allmänhet äro besluten enhälliga; dock hava i vissa frågor olika meningar förekommit, för vilka i det följande redogörelse skall lämnas vid behandlingen av resp. frågor.

Frågan om utjämning av kostnaderna för landstinget och utgifterna för landskapsförvaltningen.

Vid de tre senaste treårsregleringarna har utjämningen av de i landskapets räkenskaper under konti landstinget och landskapsförvaltningen observerade utgifter verkställts med iakttagande av att den landskapet tillkommande rätten till självstyrelse icke såsom sådan bör betraktas såsom en förmån, den där enligt stadgandet i 26 § självstyrelselagen borde påkalla avdrag å det landskapet tillkommande bidragsbeloppet. (Jfr. Ålandsdelegationens tryckta framställningar serie III sid. 15 ff.; serie IV sid. 11 ff.; delegationens framställning till Republikens

President av den 13 september 1932 sid. 6 ff.).
 I enlighet med numera vedertagen och av Republikens President godkänd uppfattning i förberörda tolkningsfråga har delegationen verkställt jämväl nu föreliggande bidragsreglering med iakttagande av,

att de i landskapets budgeter under åren 1932-1934 under kap. landstinget och landskapsnämnden upptagna utgifter äro att hänföra till sådana självförvaltningens ordinarie behov, vilka jämlikt 26 § självstyrelselagen böra komma i betraktande vid utjämningen, samt att den landskapet tillkommande rätten till självstyrelse icke såsom sådan bör betecknas såsom en förmån i den mening åberopade paragraf åsyftar.

Däremot hava resp. poster självfallet vid regleringen underkastats prövning och kontroll med avseende å beloppen, och har härvid framgått, att desamma - på ett par undantag när - äro hållna inom skäligen gränser.

Kompensation av landskapets utgifter för Ålandsdelegationen.

De av Ålandsdelegationen betingade, i landskapets räkenskaper upptagna kostnaderna intaga i utjämningsavseende en särställning. Delegationen utgör med hänsyn till sin sammansättning i viss mån ett kompromissorgan, vadan frågan om fördelningen av hithörande kostnader borde bedömas med ledning av de grunder, som tillämpas vid skilejdomsförordandet. I enlighet härmed har landskapet synts böra ansvara för de utgifter, som påkallas av dess representanter i delegationen, dock endast i den mån delegationen fungerat såsom fullgörande de uppgifter, som enligt självstyrelselagen ankomma å densamma, d.v.s. såsom organ för utjämningen. Delegationen har emellertid av regeringen även anlitats såsom expertorgan för avgivande av utredningar och yttranden, och de kostnader, som härav påkallats, torde böra likställas med statens kommittékostnader och sålunda stanna statsverket till last. En uppdelning av kostnaderna för Ålandsdelegationen har fördens skull ansetts böra äga rum enligt nu angiven grund, som jämväl av delegationen tillämpades vid föregående treårsregleringar.

Av delegationens protokoll framgår, att landskapets båda representanter i delegationen under år 1932 deltagit, den ena i 51, den andra i 54 sammanträden, vid vilka endast utjämningsfrågor kommit till behandling. Av det utav bemälda representanter uppräbiterade arvodet, resp. resekostnader, belöpte sig å denna grupp av sammanträden ett utgiftsbelopp av Fmk. 21.265:-. Härtill kommer en post å Fmk. 175:-, utgörande resekostnader för en av landskapets delegerade för bistånd av en konferens i Helsingfors för behandling av frågan om systemet för treårsutjämningen. Sammanlagt uppgingo dessa poster till Fmk. 21.440:-. Under året 1933, då landskapets räkenskaper först på hösten tillhanda-höllös delegationen, hade bemälda delegerade deltagit i 17 resp. 18 sammanträden av nämnda art, och utgjorde sammanlagda beloppet av uppdebiterade arvoden och resekostnader för dessa sammanträden inalles Fmk. 7.120:-, vartill komma resekostnader Fmk. 175:- för en av landskapets delegerade i och för en konferens i Helsingfors, likaledes för behandling av systemet för treårsavräkningen. Dessa poster utgjorde sålunda Fmk. 7.295:-. För år 1934 åter hade nämnda ledamöter båda deltagit i 51 sammanträden av nu ifrågakomna beskaffenhet, och belöpte sig å dessa sammanträden i arvode och resekostnader sammanlagt Fmk. 20.803:50. Jämväl detta år observerades en tilläggsutgift, stor Fmk. 107:50, utgörande resekostnad för den ena av landskapets delegerade i och för bistånd av en konferens i Helsingfors. Sammanlagt uppgingo resp. utgifter till Fmk. 20.911:-. Förberörda arvodes- och resekostnader, vilka utgått enligt samma grunder som resp. gottgörelse åt regeringens under trienniet fungerande delegerade, hava i utgiftskalkylerna för resp. år observerats såsom avdrag å kompensationsbeloppet.

Räntor å lån.

Under konto räntor finnes i landskapets räkenskaper följande utgiftsbelopp:

År 1931	Fmk.	401:175:40
" 1932	"	655:727:80
" 1933	"	677.045:80

Dessa utgifter hava uppkommit därigenom att landskapet varit nödsakat att, utöver de å statsbudgeten anvisade förskottsbeloppen i privat bankinrättning upplåna förskottsmedel för förvaltningskostnadernas bestridande. Bankräntan har beräknats för år 1932 till 9 å 9 1/2 %, för år 1933 till 7 1/2 å 8 % och år 1934 till 6 1/2 å 7 % med tillägg av 2 % i provision räknat per år. På sätt vid föregående treårsregleringar fastslagits, bör denna ränteutgift anses utgöra en merkostnad för självförvaltningens ordinarie behov; som bör vid utjämnningen i kompensationsväg tillgodoräknas landskapet. I konsekvens härmed böra jämväl å inkomstsidan av kalkylen observeras landskapets genom placering i bank influtna räntemedel. Nu ifrågavarande dryga utgiftsposter skulle givetvis väsentligen minskas, därest lån på billigare villkor kunde tillhandahållas landskapet, ev. genom statsbanken, eller därest förskottsanslagen skulle i mån av behov ökas. 1)

Vid bidragsutjämnningen för trienniet 1923-1925 har Ålandsdelegationen dels genom reducerade utgiftsposter, dels genom ökade inkomstposter påfört landskapet - fränsett vissa utgifter, som sedermera genom landskapet tilldelade extraordinaria statsbidrag utjämnats - diverse belopp & sammanlagt Fmk. 25,129:86. För trienniet 1926-1928 har landskapet åter enligt delegationens kalkyler definitivt påförts inalles Fmk. 160,987:88 och för trienniet 1929-1931 ett belopp av Fmk. 216,389:05.

Vid tidigare treårsregleringar har Ålandsdelegationen i princip fastslagit, att landskapet bör anses skyldigt att ansvara gentemot statsverket jämväl för ränta efter en av delegationen skälig befunnen räntesats 6 % å resp. utestående belopp, intill dess utgiftssumman blivit på ett eller annat sätt täckt med landskapets egna medel. För åren 1927 och 1928 gjordes i enlighet härmed ränteavdrag i samband med treårsavräkningen 1926 - 1928. Den utestående ränteposten vid 1931 års utgång har av delegationen kalkylerats till Fmk. 33.500:82.

Vid treårsavräkningen 1929-1931 fastslog delegationen att landskapet gottgjort statsverket de likvidbelopp, som per 1/1 1932 erfordrades, vilket skett dels genom överföring från vederlagsmedlen och dels genom extra bekskattning, och baserades utjämningskalkylen för perioden 1929-1931 på förutsättningen, att statens och landskapets mellanhavande för perioderna 1933-1925 och 1926-1928 dämera blivit till fullo utjämnat. Vid granskning av landskapets räkenskaper för år 1934 och genom skriftväxling med landskapsnämnden framgick emellertid, att regleringen ~~med landskapsnämnden~~ härintills omfattat endast resp. kapitalbelopp, men att den utestående ränteposten så gott som helt och hållet, likasom även ränta efter den 1 januari 1932 fortfarande var olikviderad. Då det icke ankom å delegationen att i samband med nu föreliggande bidragsreglering skrida till åtgärd för mellanhavandets slutliga likvidering, såvitt angick den tid föregående treårsregleringar omfatta eller intill den 1 januari 1932, har delegationen i skrivelse av den 29 maj 1935 om förhållandet anmält hos finansministeriet, på vars åtgärd ärendet fortfarande torde vara beroende.

Däremot har landskapet vid den nu genomförda bidragsregleringen påförts ränteevdrag efter 6 % för de belopp, som från treårsperioden 1926-1928 återstå olikviderade under åren 1932, 1933 och 1934. Dessa avdragsposter hava kalkylerats till resp. Fmk. 2.071:45, 2.029:- och 2.004:90. Enär Republikens President fastställt treårsavräkningen för 1929-1931 den 25 november 1932, har delegationen ansett någon räntebetalningsskyldighet för det vid sagda avräkning icke kompenserade beloppet ej vidare böra ifrågakomma för år 1932. För år 1933 utgör motsvarande räntepost Fmk. 12.983:35 och för år 1934 samma belopp. På grund härav har delegationen beslutat, att avdrag å bidragssumman skulle ske

"	"	1933	"	9	11.1.	1.3.	"	"	13,813;33
"	"	1934	"	2	"	"	"	"	14,988;25

Under 8 H.T. I. 13. har i kalkylen för år 1932 ett belopp av Fmk. 16:80, utgörande resterande utgifter för debitering och uppbörd av ovanberörda landskapsskatt, lagts landskapet till last.

Budgetens uppställning och landskapets räkenskapsväsende.

Landskapets inkomster och utgifter hade alltsedan år 1926 i budget

1) Enligt uppgift har en av landskapsnämnden gjord framställning om lån ur statsmedel för nu angivet ändamål blivit avslagen.

och räkenskaper uppdelats å en ordinarie och en extraordinarie inkomst- och utgiftsstat. Denna uppställning har föranletts av landskapets anspråk på, att bl. a. inkomsten från jordegendomar vore att anse såsom landskapets enskilda medel, vilka borde få användas utan intrång av någon redovisningsskyldighet vid treårsregleringen. Efter det sagda yrkande genom den av Ålandsdelegationen vid tidiga-re treårsregleringar hävdade rättsuppfattningen och riksdagens avböjande hållning får anses tillsvidare avfört från dagordningen, hava landskapsmyndigheterna icke velat vidhålla denna tudelning av budgeten utan från och med budgetåret 1933 utmönstrat den extraordinarie budgeten.

Genom landskapslagen av den 9 mars 1933, som den 1 januari 1934 trädde i kraft, hava landskapets finansförvaltning och räkenskapsväsende blivit reglerade i noggrann anslutning till de normer, som i riket tillämpas. Från och med år 1934 avskiljas i budget och räkenskaper icke inkomstbringande och inkomstbringande kapitalutgifter från de egentliga utgifterna till en särskild huvudtitel.

Under tidigare år hade praxis på Åland utvecklats sig därhän, att fasta och förslagsanslag fått såsom utgiftsrester kvarstå i böckerna under obestämd tid; vilket vållat delegationen svårigheter och omgångar vid kontrollen. Numera hava landskapsmyndigheterna sökt så begå, att utgiftsresterna i möjligaste måtto inskränkas och ett stort antal i böckerna kvarstående utgiftsrester hava efterhand ur räkenskaperna avförts. Ut i den nyss åberopade landskapslagen hava upptagits bestämmelser i syfte att reglera behandlingen av reservationsanslag och begränsa utgiftsresterna i bokföringen samt påbjuda detaljerad redovisning för förekommande utgiftsrester.

Delegationen har vid denna likasom vid samtliga tidigare treårsregleringar till kompensation godkänt förutom faktiska utgifter jämväl utgiftsrester. Då delegationen emellertid städse vid närmast följande, resp. senare regleringar på det noggrannaste granskar, att samtliga sådana till kompensation godkända utgiftsrester blivit antingen utbetalda utan att ånyo såsom utgifter antecknas uti räkenskaperna eller också såsom förfallna gottskrivits, kommer statsverket icke genom detta förfarande att i något som helst avseende oskäligt belastas, icke ens i form av ränteförlust, ity att statsverket vid utjämningsarna tillgodoräknas alla landskapets ränteinkomster, resp. all minskning i ränteutgifterna.

Enligt landskapets räkenskaper och delegationens uträkningar uppgingo summa utgiftsrester vid 1934 års utgång:

från året 1933 och tidigare år till Fmk.	29.819:40
" " 1934	" " 274.007:77

eller inalles till Fmk. 303.827:17

Avlöningstillägg, löneprocentavdrag och resekostnadsersättning.

Vid utjämningskalkylens uppgörande har delegationen noggrannt undersökt, huruvida landskapets avlöningsstater varit överensstämmande med rikets allmänna lönenivå och i samband härmed granskat, huruvida de resp. tjänstemän tillkommande ålders- och familjetillägg utgått efter de normer, som i riket äro gällande, samt huruvida den resekostnadsersättning, som tillkommer landskapets tjänstemän, är avpassad efter de i riket för resp. befattningshavare gällande grunder.

Enligt vad delegationen funnit hava avlöningsförhållandena för landskapets tjänstemän och befattningshavare i allmänhet motsvarat löneförmånerna för liknande eller jämförbara löntagare i rikets tjänst. I ett par fall, som här nedan skola närmare beröras (landskapssekreteraren, sjuksköterskepersonalen vid Ålands allmänna sjukhus), har avlöningen dock ansetts överstiga sagda skälighetsgräns och det överskjutande böra stanna landskapet till last.

Avlöningen för landskapets tjänstemän och befattningshavare har genom landskapslagar av den 30 januari 1932, den 9 mars och den 22 december 1933 undergått minskning för åren 1932, 1933 och 1934 enligt de i riket för resp. år i sådant avseende stadgade grunder. Löneprocentavdragen hava i landskapets räkenskaper påförts ett särskilt inkomstkonto (2 avd. I.8. för år 1932, 3 avd. I.8 för år 1933 och 3 avd. I.6. för år 1934) under rubrik "tillfällig sänkning av innehavares av tjänster och befattningar i landskapet avlöningar". Delegationen har med ledning av räkenskaperna i varje särskilt fall granskat att resp. avdrag beräknats efter de i riket gällande grunder samt påförts vederbörande inkomstkonto.

Vad ålderstilläggen angår har delegationen konstaterat, att landskapsmyndigheternas tjäns-teårsberäkning överensstämmer med resp. i riket tillämpade grunder för ålderstilläggs utgivande. Jämväl de i riket gällande grunderna för tjänsteårsberäkning vid övergång från kommuns eller enskild befattning till statstjänst hava i landskapets förvaltningspraxis vunnit motsvarande tillämpning, då befattningshavare från statens, kommuns eller enskild befattning övergått i landskapets tjänst. I ett fall har likväl avvikelse från de i riket lagfästas normerna ägt rum, nämligen vid beräkandet av folkskolinspektören Johannes Teodor Bertell tillkommande ålderstillägg; denna fråga skall framdeles beröras.

Grunderna för resekostnader och dagtraktamenten åt landskapets tjänstemän äro jämlikt landskapslag av den 16 december 1931 fastställda i konformitet med de i riket gällande tarifferna; ett antal reseräkningar har av delegationen granskats och hava resp. ersättningsbelopp härvid befunnits debiterade enligt grunder, som ur reciprocitetsynpunkt böra godkännas.

Behandlingen av subventioner och understöd ur kompensationsynpunkt.

Vid treårskalkylens uppgörande har delegationen, i analogi med förfarandet vid de senaste bidragsregleringarna, följt den grundsats, att bidrag och understöd för resp. förvaltningsändamål böra kompenseras vid utjämnningen, så vitt de utgå efter i huvudsak enahanda grunder som bidrag och understöd av statsmedel för liknande ändamål. I övriga delar av riket, eller till beskaffenhet och belopp motsvara kostnaderna för jämförliga, av staten upprätthållna eller understödda inrättningar. De kompensationsfrågor, som härvid framträtt, skola behandlas i samband med resp. utgiftsgrupper.

x

x

x

Vid granskningen av de utgiftsgrupper, som hänföra sig till landstinget och den centrala landskapsförvaltningen samt till de av landskapet övertagna förvaltningsressorterna, hava i tillämpliga delar iakttagits de principiella synpunkter och tolkningsregler, för vilka tidigare redogjorts. I det följande skall delegationen i korthet antyda de riktlinjer, som blivit vid detaljgranskningen följda vid utjämningskalkylens uppgörande. Grupperingen av de olika förvaltningsgrenarna är gjord med ledning av landskapets budgetuppställning.

A. Landstinget, landskapsnämnden och landskapets polismästare (1 och 2 H.T.)

De i landskapet tillämpade grunderna för beräkning av arvoden och resekostnader för medlemmarna av landstinget och landskapsnämnden hava av delegationen prövats skäligen vid jämförelse med de dagtraktamenten, som enligt i riket gällande normer utgå för offentliga värv av enahanda art.

Några nya befattningar vid landstinget och landskapsnämnden hava icke under denna treårsperiod tillkommit, fränsett att arkivarie- och bibliotekariesysslan vid landstinget från år 1933 införts under skilt moment i budgeten med en avlöning av Fmk. 2.000:-. Därutöver har landstingets kanslikommission genom beslut av den 30 november 1933 tilldelat sagda befattningshavare ett extra avlöningstillägg av Fmk. 1.000:-, vilket påförts konto 1 H.T. I. 7. Detta utöver budget utanordnade avlöningstillägg har icke ansetts böra i kompensationsavseende godkännas, och har beloppet i kalkylen för år 1933 förts utom kolumn.

Under trienniet utgingo avlöningarna för lantrådet och tjänstemannapersonalen vid landskapsnämnden med samma belopp som år 1931 fränsett kanslisten-renskriverskans avlöning, som från år 1933 höjdes från Fmk. 16.800:- till Fmk. 22.500:-.

Avlöningen för landskapssekreteraren, som redan för år 1928 höjdes från 57.000:- till Fmk. 63.000:-, varav dock endast det förra beloppet vid de två föregående bidragsregleringarna godkänts till kompensation, har även under nu ifrågakommande triennium utgått med det förhöjda be-

loppet Fmk. 63.000:-. Delegationen uttalade vid senaste treårsregleringen den mening, att nämnda lönetillägg icke kunde ur reciprocitets-hänsyn godkännas, så länge landssekreterartjänsten på Åland, med vilken landskapssekreterarbefattningen närmast är jämförbar, åtföljes av en grundlön av Fmk. 57.000:-. Landskapssekreteraren handlägger visserligen - framhöll delegationen - en del angelägenheter, ex. lagberedning, som icke hörde till landssekreterarens arbetsuppgifter, men i stället ankomme icke å honom behandling av administrativa besvärsmål. Vid bedömandet av dessa funktionärens tjänsteställning vore även att märka, att landssekreteraren under landshövdingens frånvaro jämte landskamreraren självständigt representerade länestyrelsen och under eget ansvar handlade dess åligganden, varemot landskapssekreteraren icke om-betrotts liknande skyldigheter. - På nn anförda grunder har delegatio-nen jämväl vid denna treårsavräkning ansett sig kunna av sekreterarens avlöningsbelopp till kompensation godkänna en årsavlöning av endast Fmk. 57.000:-, varemot återstoden Fmk. 6.000:- per år icke skall vid beviljande av bidrag beaktas. Resp. avdrag har även observerats vid be-räkningen av landskapssekreteraren tillkommande ålderstillägg för dessa år. Å andra sidan har å resp. inkomstkonti ("tillfällig sänkning av innehavarnas av tjänster och befattningar i landskapet avlöningar") i utjämningskalkylen gjorts motsvarande minskning landskapet till godo.

En ledamot har ansett den förhöjda avlöningen stå i riktig propor-tion till landskapssekreterarens under de senare åren och särskilt go-nom polisförvaltningens övertagande betydligt ökade arbetsbörda och tjänsteansvar. Vid avlöningens bestämmande borde även hänsyn tagas till svårigheten att till denna krävande post erhålla kvalificerade funktionärer. Denna ledamot ville fördenskull kompensera landskapssek-reterarens förhöjda lön till fullt belopp.

Inom delegationsn har därjämte av en ledamot framhållits, att den avlöning landssekreteraren i Mariehamn uppbär visserligen tidigare kun-nat läggas till grund för delegationens kompensationsprövning. Emeller-tid bleve jämförelsen mer och mer vilseledande i den mån landskapsnäm-nen övertagit allt flere förvaltningsgrenar med ty åtföljande ökat ar-bete för landskapssekreteraren; medan å andra sidan landssekreterarens arbetsbörda ständigt minskades. Berörda jämförelse måste numera anses obillig. Kompensationsfrågan borde förty upptagas till ny prövning; och ansåg sagda ledamot för sin del landskapssekreterarens avlöning Fmk. 63.000:- vid jämförelse med lönerna i riket vara skäligen och väl motiverad samt på grund härav böra till fullt belopp kompenseras.

Mot löneförhöjningen för kanslisten-renskriverkan vid landskaps-nämnden finnes icke från delegationens sida något att erinra. Arvode-na åt sekreterarna vid landstinget och dess utskott hava utgått med skäliga belopp och kompenserats utan avdrag.

Bland de allmänna landstingskostnaderna för år 1932 har delegationen observerat en post å Fmk. 800:-, utgörande arvode åt landskapskamrera-ren Eker för kassörsgöromål vid landstinget under år 1929-1932 ävensom ett arvode av Fmk. 400:- för biträde vid landstingets utskott. För år 1933 hade åt herr Eker utgivits ett arvode av Fmk. 200:- för kassörs-göromål och Fmk. 400:- för biträde vid utskottsarbete samt för år 1934 arvoden för enahanda arbetsuppgifter till belopp av resp. Fmk. 200:- för vardera uppdraget.

Delegationen har såsom underlag för frågans bedömande införskaffat utredning därom, huruvida landskapskamreraren principiellt bör anses skyldig att ex officio handhava jämväl landstingets penningangelägen-heter ävensom huruvida kamreraren, då han mot arvode tillhandagått landstingets utskott med expertis, härvid lämnat utskotten sakkunnigt biträde eller ev. endast å tjänstens vägnar meddelat upplysningar inom kamrerarens verksamhetsområde.

Inom delegationen hava olika åsikter yppats vid behandlingen av denna kompensationsfråga. Med stöd av vunnen utredning och med beaktan-de av självstyrelselagens reciprocitetsgrunder har delegationens majo-ritet ansett att å resp. utgiftsmoment skall göras avdrag av Fmk. 1.000 för år 1932, Fmk. 600:- för år 1933 och Fmk. 200:- för år 1934.

Å andra sidan har i inkomstkalkylen för år 1934 under kortot 3 avd. I.7. (diverse inkomster) gjorts ett avdrag landskapet till godo på grund därav, att ordföranden i landstingets kansli-kommission enligt vad utrett blivit till landskapets kassa restituerat ett belopp av Fmk. 1.200:- till täckande av arvodet åt kamreraren Eker för handhavan-de av kassörsgöromålen vid landstinget under åren 1932-1934.

Vid granskningen av mom. 2 H.T. I.3. (ledamöternas i landskapsnäm-

den arvoden och resekostnader) för 1932 har delegationen fäst sin uppmärksamhet vid, att landskapsnämnden i dess sammansättning av år 1931 hållit möte den 7 januari 1932 efter det nämnden i dess nya sammansättning den 5 i samma månad redan konstituerat sig. Enär landskapsnämnden i dess tidigare sammansättning icke varit behörig att under år 1932 handlägga landskapets förvaltning rörande ärenden, har bidrag av statsmedel icke av delegationen anvisats för nämnda sammanträde den 7 januari 1932, vadan å ifrågavarande utgiftsmoment ett belopp av Fmk. 660:- förts utom kolumn.

En ledamot har framhållit, att vid nu berörda sammanträde handlagts ett flertal å landskapsnämnden ankommande ärenden samt att det icke utretts, att kostnaderna för nämndens arbete hade blivit mindre, om dessa ärenden behandlats av nämnden i rätt sammansättning. Då det icke ankömme å delegationen att pröva, om ärendena handlagts i laga ordning, utan endast huruvida och till vilket belopp statsbidrag borde på i självstyrelselagen angivna grunder beviljas landskapet till täckande av dess utgifter, ville bemälda ledamot, med hänsyn därtill att laga orsak till att i detta fall vägra sådant bidrag icke förelåg, godkänna kostnaderna för nämnda sammanträde till kompensation.

Under 2 H.T. I.7 (landskapsnämndens dispositionsmedel) finnes upptagen en post av Fmk. 960:- för inköp av ett armbandsur, vilket av landskapsnämnden tilldelats en ung kvinna såsom belöning för livräddning. Då denna person allaredan, såsom ett erkännande för sin berömvärda och med fara för eget liv utförda gärning, hugnats med republikens livräddningsmedalj, har delegationen ansett att härutöver ett bidrag ur statsmedel icke kunde utgivas för samma ändamål, landskapet givetvis obetaget att av sina enskilda medel belöna vederbörande med en gåva av antydd beskaffenhet. Å momentet har i enlighet härmed gjorts ett avdrag av Fmk. 960:-.

Såsom av kalkylerna framgår har polisförvaltningen på Åland övertagits av landskapet, räknat från den 1 juli 1932; i enlighet med överenskommelseförordningen av den 27 maj sagda år. Vid jämförelse mellan de till landskapets polisväsende hörande utgiftsposterna med motsvarande kostnader enligt statsbudgeten för resp. år har delegationen funnit, att landskapets utgifter äro noggrannt avpassade efter de anslagsposter statsförslagen upptaga. "Diverse utgifter" för polisintättningen i Mariehamn hava befunnits kalkylerade med nödig varsamhet och ej påkallat någon anmärkning.

Övriga utgiftsmoment under första och andra huvudtitlarna hava icke givit anledning till erinran ur kompensationssynpunkt.

Landskapets utgifter under förenämnda tvänne huvudtitlar för åren 1932-1934 framgå ur följande sammanställning:

År 1932	Fmk.	896,648:70 (för år 1931 Fmk. 696,583:55)
" 1933	"	1,072,252:-
" 1934	"	1,065,391:85 (incl. kapitalutgifter).

B. Hälso- och sjukvården (3 H.T.).

De av landskapet utgivna bidragen till avlönande av kommunalläkare och kommunaldjurläkare hava beräknats med iakttagande av de i riket gällande normer.

Sedan en distriktsläkartjänst inrättats för Kumlinge, Brändö, Sotunga och Kökar skärgårdskommuners behov, tillträdde den nyutnämnda distriktsläkaren sin befattning, räknat från den 1 februari 1931. Hans åligganden äro genom överenskommelseförordning av den 3 oktober 1930 reglerade i anslutning till distriktsläkartjänsterna i riket. Enligt denna förordning äger distriktsläkaren utöver de skyldigheter, som åligga i landskapet anställd kommunalläkare, jämväl fullgöra de till provincialläkarens verksamhetsområde hörande åligganden, som ankomma å distriktsläkarna i riket och äro av den natur, att de jämlikt 17 § självstyrelselagen förbehållits republikens allmänna förvaltning. Distriktsläkaren utses av landskapsnämnden i samråd med medicinalstyrelsen och underlyder med avseende å sin statsmedicinska verksamhet rikets organ. Årsavlöningen utgick åren 1932 och 1933 med Fmk. 52,500:- men höjdes från år 1934 till Fmk. 57,000:-. Med avseende därpå, att distriktsläkarna i riket enligt 1934 års statsförslag med något enstaka undantag uppbära Fmk. 57,000:- i grundlön, har nämnda löneförhöjning icke påkallat anmärkning i kompensationshänseende.

För uppförande av en sjukstuga i Kumlinge m.fl. socknas distrikt

har enligt 1934 års räkenskaper utgivits ett belopp av Fmk. 594.439:85, vilken kostnad påförts 10 H.T. III.2., kapitalutgifter. För underhållet av sagda sjukstuga, som den 15 december 1934 tagits i bruk, har för återstoden av samma år åtgått Fmk. 2.619:- (avlöningar, kosthållning, bränsle, lyse och diverse utgifter); detta belopp har i räkenskaperna bokförts under 3 H.T. IV. 1-4. Nämda utgifter hava ur kompensationspunkt påkallat delegationens uppmärksamhet.

Delegationen har främst till prövning upptagit spörsmålet, huruvida förberörda, jämförelsevis betydande engångsutgift Fmk. 594.439:85 enligt stadgandet i 26 § självstyrelselagen kan komma under omprövning i samband med den ordinarie bidragsregleringen eller ev. på särskilt framtällning i extra ordinarie väg. Efter omröstning har delegationen stannat vid det beslut, att sagda byggnadskostnader, vilka hava sin motsvarighet i rikets budget, äro att hänföra till sådana ordinarie utgifter, som böra vid denna bidragsreglering av delegationen prövas. Tvenne ledamöter hava i denna principfråga uttalat en avvikande mening och ansett, att utgifterna för sjukstugans uppförande vore av den art, att desamma enligt i 26 § självstyrelselagen stadgade grunder borde behandlas i extraordinarie väg.

För utredande av denna kompensationsfråga har delegationen såsom sakkunniga hört överarkitekten Torsten Montell, som uppgjort ritningarna till nu ifrågavarande sjukstuga, samt medicinalrådet Herman Lavonius. Herr Montell uppgav att det ursprungliga byggnadsprogrammet, enligt vilket kostnaderna kommo att belöpa sig till Fmk. 626.350:-, blivit enligt landskapsnämndens anvisningar avsevärt förenklat. Byggnaden, som är uppförd av tegel under plåttak, inrymmer tre sjukrum med plats för fem patienter, distriktsläkarens mottagningsrum, vänt- rum, operationsrum, sköterskerum och ekonomieutrymmen ävensom läkarrens bostadslokal, bestående av fyra rum och kök, badrum etc. Byggnaden är försedd med centralvärmeanordningar; i subbasementet har förutom pannrum och pumprum inrymts källare, tvättstuga och regnvatten- cistern. Entreprenadsumman uppgick till Fmk. 514.000:-; därutöver ha de åtgått: för ritningar Fmk. 16.000:-, för inspektion av bygget Fmk. 7.968:- för kontrollantarvode Fmk. 14.266:50, för avlopps- och brunnsledningar Fmk. 21.978:-, vartill komma diverse smärre tilläggsposter. Herr Lavonius meddelade, att distriktsläkarinstitutionen införts å orten, där läkarvården antingen på grund av kommunernas fattigdom, den glesa befolkningen eller svåra kommunikationer icke kunde tillgodose genom av kommunerna anställda kommunalläkare i vanlig ordning, var- före staten var tvungen träda hjälpsamt emellan. Den för utöarna i Finska viken nyinrättade distriktsläkartjänsten, med Lavansaari såsom stationsort, hade befunnits nödvändig huvudsakligen på grund av öar- nas isolerade läge och de svåra förbindelserna vintertid. Distrikts- läkarna i riket hade utom skäligh avlöning i regeln tillförsäkrats fri bostad och en sjukstuga, vilka byggnader uppföras och underhållas på statsverkets bekostnad. Medicinalstyrelsen hade planmässigt strävat till att bereda dessa förmåner åt samtliga distriktsläkare och kunde det emotses, att nödiga anslag för uppnåendet av detta slutmål inom en snar framtid komme att ställas till förfogande. Fråga hade väckts om inrättande av en distriktsläkartjänst för Houtskär m.fl. till Åbo- lands skärgård hörande ögrupper och antagligt vore, att detta upp- slag snarligen komme att rea-liseras. Vid inrättandet av distriktslä- kartjänsten i Kumlinge distrikt togs organisationen på Lavansaari när- mast till förebild ej blott såvitt angick läkarens tjänstealligganden utan även i fråga om sjukstugan och läkarbostaden. Herr Lavonius upp- gav, att förhållandena på de Åländska utöarna voro fullt jämförbara med anslagsbehovet för Lavansaari, resp. Houtskär och att det borde anses sannolikt, att Åland, därest självstyrelsen icke varit införd, skulle i detta nu fått en egen distriktsläkare. De företedda ritnin- garna vidhandengåve, att byggnadsprogrammet för Kumlinge sjukstuga uppgjorts med iakttagande av stor sparsamhet.

Av den förebragta utredningen har delegationen funnit, att sjuk- stugor med tillhörande läkarbostad inrättats för flertalet distrikts- läkare i riket och att syftmålet är, att efterhand samtliga distrikts- läkare skola på statens bekostnad förses med sjukstuga och läkarbo- utöarnas isolerade läge och befolkningens gleshet måste anses stå i skäligh proportion till vad åt andra landsdelar och särskilt åt utöar- na i Finska viken för jämförliga ändamål beviljats, samt att sagda utgifter äro hållna inom skäligha och måttliga gränser. På anförda

skäl har delegationen beslutat godkänna nu föreliggande utgiftsposter till kompensation.

Anslagen för Ålands allmänna sjukhus hava av delegationen granskats med ledning av sjukhusförvaltningens specialräkenskaper.

Någon ökning av sjukhusets ordinarie lönestat har icke ägt rum under trienniet, fränsett att avlöningen för predikanten från år 1933 höjts från Fmk. 1.000:- till Fmk. 2.100:- per år. Däremot har sjuk-sköterskepersonalen vid Ålands allmänna sjukhus genom en av landskaps-nämnden den 5 januari 1933 beslutad lönereglering tilldelats temporära tillägg utöver stat, och har såsom motiv härför anförts de täta ombyten, som inträffat bland personalen och svårigheten att till sjukhuset erhålla kompetenta sjuksköterskor. Nämnda tillägg belöpte sig för år 1933 till Fmk. 3.125:-, som påförts sjukhusets avlöningskonto 3 H.T. II.1. samt för år 1934 till Fmk. 4.250:-, vilken utgift på-förts landskapsnämndens dispositionsmedel för sjukhuset, konto 3 H.T. II.10.

Delegationen har ansett förenämnda, av landskapsnämnden utöver stat beviljade lönetillägg, vilka överstiga de avlöningsbelopp, som för jämförbara befattningar i riket utgivas, icke kunna till kompen-sation godkännas, varför sagda belopp i kalkylen förts utom kolumn.

Utgifterna för kosthållningen vid Ålands allmänna sjukhus (31 sjuk-platser) uppgingo per utspisningsdag under år 1932 till Fmk. 7:51 un-der år 1933 till Fmk. 5:42 samt under år 1934 till Fmk. 4:82. Till jämförelse bör nämnas, att medelsiffrorna under åren 1932-1934 vid nedannämnda sjukhus i riket uppgått:

År 1932.	År 1933.	År 1934.
Lovisa 6:37 (40 pl.)	6:72 (40 pl.)	6:91 (40 pl.)
Nurmes 4:94 (30 ")	5:04 (30 ")	5:10 (30 ")
Kajana 5:98 (38 ")	5:76 (80 ")	6:12 (80 ")
Joensuu 6:70 (58 ")	6:39 (58 ")	6:68 (58 ")
Medeltalet för allmänna sjukhusen i riket utgjorde:		
6:04	5:81	6:05

Delegationen har av dessa medelsiffror funnit, att utgifterna för kosthållningen vid Ålands allmänna sjukhus visa tendens att nedgå. I betraktande därav, att livsmedelsprisen på Åland i allmänhet varit högre än på fastlandet, synes utgifterna för kosthållningen vid sag-da sjukhus för år 1932 kunna anses jämförbara med motsvarande kostna-der vid rikets allmänna sjukhus, medan siffrorna för 1933 och 1934 understiga resp. genomsnittssiffror i riket. Delegationen har för-densskull godkänt nu ifrågavarande utgiftsposter till kompensation med oavkortade belopp.

Utgifterna för medicinalier, förbandsmaterial och instrument upp-gå per sjukvårdsdag till Fmk. 6:18 år 1932 Fmk. 5:72 år 1933 och Fmk. 4:83 år 1934. Uti rikets allmänna sjukhus stego resp. medelsiffror till Fmk. 4:-, 4:21 och 3:96 (vid Lovisa sjukhus dock till Fmk. 8:89 för sistnämnda år).

Delegationen har visserligen funnit, att ifrågavarande kostnader vid jämförelse med rikets motsvarande utgifter förefalla något drygt tilltagna, men då utgifterna, ehuru sparsamhet vederligen iakttagits, visat sig nödvändiga för anskaffningen, har delegationen ansett sig kunna godkänna desamma till kompensation med fulla belopp.

Utgifterna för värme- och lyse uppgingo, engångsutgifter frånräk-nade, per sjukvårdsdag: år 1932 till Fmk. 6:77, år 1933 till Fmk. 7:27 och år 1934 till Fmk. 3:85. I rikets allmänna sjukhus stego mot-svarande kostnader år 1932 till Fmk. 4:75, år 1933 till Fmk. 4:81 och år 1934 till Fmk. 4:74.

Totalutgifterna för år 1933 under detta moment förete en anmärk-ningsvärd stegring, beroende därpå, att en ljus- och kraftledning indragits i sjukhuset i samband med elektrifieringen av det kommunala sinnessjukhuset i Godby. Härigenom påkallades en engångsutgift av Fmk. 44.974:05. Enär denna orläggning är ägnad att för framtiden minska driftkostnaderna samt bereda större trygghet mot belysnings-avbrott och avlägsna det störande bullret från sjukhusets egen be-lysningsmotor, har delegationen ansett att mot sagda utgiftspost ic-ke finnes något att ur kompensationssynpunkt erinra.

De löpande kostnaderna för värme och lyse hava i genomsnitt före-tett en vikande tendens. Den relativa stegring av bränsleutgifterna för år 1933, som räkenskaperna utvisa, beroende delvis på kostnader-na för uttorkning av sjukhusets tillbyggnader, har utjämnats genom det jämförelsevis låga utgiftsbeloppet för år 1934. Hithörande utgif-

ter hava godkänts till kompensation med fulla belopp.
Övriga löpande utgifter för sjukhuset hava befunnits kalkylerade med skäligen belopp och icke ur kompensationssynpunkt påkallat någon anmärkning.

Under 3 H.T. III. 3. (för sjukvårdsändamål till landskapsnämndens disposition) av 1934 års räkenskaper hade förts en utgiftspost av Fmk. 3.000:-, utgörande en del av landskapets åt bolaget Aero O/Y i Helsingfors utgivna subvention av sammanlagt Fmk. 10.000:-. Återstoden av subventionsbeloppet hade bokförts dels å 5 H.T.V.3. (Fmk. 3.000) samt dels å 6 H.T. IV.1. (Fmk. 4.000:-).

Vid behandlingen av dessa utgiftsposter har delegationen aktat nödigt till landskapsnämnden rikta en förfrågan, på vilken rättsgrund landskapet, oavsett stadgandena i 9 § 2 mom. 11 p. och 17 §. självstyrelselagen, ansett sig behörigt att taga beaktning med subventionering av lufttrafiken. Landskapsnämnden har i anledning härav framhållit, att enligt den uppfattning, som företrädes av nämnden och jämväl omfattas av landstinget, den omständigheten att lagstiftning och förvaltning i ärenden, som angå lufttrafiken, äro förbehållna republikens lagstiftande myndigheter och allmänna förvaltningsorgan, endast innebure, att landstinget ej vore berättigat att på ifrågavarande område lagstifta och att nämnden saknade befogenhet att på detsamma utfärda förvaltningsrättsligt bindande föreskrifter, men att självstyrelselagens bestämmelser däremot icke uteslöt rätt för landskapsmyndigheterna att subventionera dylik trafik, vilken sistnämnda rätt tillkomme varje enskild medborgare eller sammanslutning av dylika i riket. För övrigt har landskapsnämnden upplyst om att bolaget vid subventionens utverkande förbundit sig att ställa sitt flygplan till landskapsförvaltningens eller enskild tjänst i och för ambulansflygning, vilken uppgift i riket tillgodosågs med allmänna medel, varjämte flygtrafiken ansetts utgöra ett icke oviktigt hjälpmedel för utvecklande av landskapets näringsväsen.

På därom gjord förfrågan har sedermera Aero-bolagets direktör meddelat, att bolaget, då subventionsfrågan under våren 1934 avgjordes, förbundit sig att för nöjesflygning och sjuktransport på Åland hålla ett särskilt mindre aeroplan. Detta aeroplan hade även under sommaren 1934 stått till landskapets förfogande, men icke behövt anlitas för sjukvårdsändamål. Ersättning för detta åtagande inkluderades i det totala subventionsbeloppet Fmk. 10.000:-. Under sommaren sagda år hade sjöbevakningen ännu icke ålagts att stå landskapet till tjänst med ambulansflygning; detta skedde först på hösten efter det bolagets verksamhet på Åland efter säsongens åut upphört.

Delegationen har för sin del ansett, att landskapets i självstyrelselagen grundade rätt till kompensation hänför sig uteslutande till utgifter inom de förvaltningsgebit självstyrelsen omfattar. Vidkommande övriga förvaltningsgrenar kan landskapet enligt delegationens uppfattning icke tillerkännas legalt anspråk att få sina behov tillgodosedda proportionsvis till utgifter i riket med anlitan av det utjämningsförfarande självstyrelselagen erbjuder. Däremot står det givetvis landskapet öppet att, då fråga är om utgifter, hörande till dylika ressorter, söka exempelvis genom hänvändelse till statsmaktens resp. organ föra sin talan. Då lufttrafiken hör till de områden, som jämlikt självstyrelselagens uttryckliga föreskrift undantagits från landskapets behörighetsområde, har delegationen icke ansett sig kunna bevilja kompensation av landskapsbidraget för så vitt det samma avsåg upprätthållande av lufttrafik mellan Mariehamn och Stockholm under sommaren 1934. Däremot har delegationen funnit, att ovanberäknade kostnaden för rättigheten att begagna sig av bolagets materiel för ev. sjuktransporter, kommit sjukvårdsändamål till godo och sålunda är att hänföra till de självförvaltningens ordinarie behov, som böra med statsbidrag täckas; och då beloppet icke i och för sig kan anses oskäligt såsom vederlag för den reella förmån bolaget i sjukvårdens intresse berett landskapet, har delegationen godkänt ifrågavarande utgiftsbelopp till kompensation.

En ledamot har uttalat den mening, att subventionsbeloppet Fmk. 10.000:- enligt vad utrett blivit tilldelats Aero-bolaget såsom understöd för upprätthållande av lufttrafik sommartid mellan Mariehamn och Stockholm, utan att härvid överenskommelse träffats om anslagets uppdelning för sjukvårds- eller andra ändamål. Enär landskapet för en dylik subvention icke kunde, i strid mot ovan åberopade stadganden i

självstyrelselagen, påräkna kompensation ur statsmedel och då det ej framgått, att någon del av anslagssumman faktiskt utgivits för ändamål, som underlyder landskapets behörighet, har bemälda ledamot för sin del ansett förenämnda, å resp. tre konti förda subventionsbelopp icke böra vid beviljande av bidrag beaktas.

Å momentet 3 H.T. III. 1. bidrag till Privata sjukhuset i Mariehamn har för ettvarrt av åren 1932 och 1933 anvisats ett belopp av Fmk. 18.000:-, vilket understöd för år 1934 höjts till Fmk. 20.000:- eller samma bidragsbelopp som vid senaste treårsreglering kompenserats för år 1931. Dessa utgiftsposter hava godkänts till kompensation utan avdrag.

Såsom bidrag till ett kommunalt sinnessjukhus har enligt landskapets böcker utgivits:

År 1932 Fmk.	475.000:-
" 1933 "	1.251.982:90
" 1934 "	58.341:80

eller sammanlagt Fmk. 1.785.324:70

Delegationen har i denna angelägenhet inhämtat följande:

Sedan förslag väckts om anläggande av ett kommunalt sinnessjukhus på Åland med bidrag av landskapet enligt de i riket gällande subventionsgrunder, upptogs anslag för ändamålet i landskapets utgiftsstaten för åren 1930 och 1931 med Fmk. 500.000:- för vartdera året. Av förstnämnda anslag utnyttjades endast ett belopp av Fmk. 25.000:- för grundundersökningar och ritningar: återstoden av anslaget, likasom även hela anslaget för år 1931 utnyttjades icke, utan inbesparades landskapets kassa. Sjukhusets uppförande vidtog nämligen först år 1932 och slutfördes år 1933; subvention för detta ändamål finnes upptagen uti landskapets böcker för åren 1932, 1933 och 1934 till ovan angivna belopp.

Berörda utgiftspost Fmk. 25.000:- blev vid senaste treårsavräkning avförd från kompensationsregleringen av orsak, att utgifter av detta slag icke kunde av delegationen godkännas till kompensation innan byggnadsarbetet vidtagit. Sagda post har numera, på sätt framgår av de i frågan om likvideringen av landskapets skuld till riket från sagda avräkning tillkomna landstingshandlingarna, återburits till landskapets kassa av sjukhusstyrelsen.

På därom gjord förfrågan har landskapsnämnden i skrivelse av den 5 mars 1935 meddelat, att det kommunala sinnessjukhusets totala anläggningskostnad uppgått till Fmk. 2.720.653:09 samt att den enligt i riket lagfästa grunder på kommunerna sig belöpande utgiftssumman stigit till Fmk. 1.939.702:09. Därjämte har meddelats, att Mariehamns stad och 12 åländska landskommuner samt dessutom Houtskär och Korpo kommuner anslutit sig till sinnessjukhuset med sammanlagt 42 andelar, därav 4 å nyssberörda utom landskapet belägna kommuner.

Vid prövningen av nu omförmälda subventionsposter har delegationen ansett dessa kostnader till sin art vara att hänföra till sådana utgifter, vilka böra handläggas i extraordinarie väg i den ordning 26 § 3 mom: självstyrelselagen stadgar, vadan resp. belopp, sammanlagt Fmk. 1.785.324:70 i kalkylerna för trienniet 1932-1934 förts utom kolumn.

Oberoende av frågan om kompensation av landskapets bidrag till anläggningen av det kommunala sinnessjukhuset har delegationen till definitiv behandling upptagit den under 3 H.T. III. 5. av 1934 års räkenskaper upptagna utgiftsposten Fmk. 92.807:- för bidrag till underhållet av sagda sjukhus. Enär årsunderhållsbidraget till distriktssinnessjukhus i riket utgår enligt lagstadgade grunder utan avseende därå, huruvida grundläggningsbidraget utfallit eller ej, samt det åländska sinnessjukhuset vid av medicinalstyrelsen föranstaltad inspektion befunnits ur sanitär-teknisk synpunkt fylla de krav, som i riket uppställas, har delegationen beslutat till fullt belopp kompensera nu ifrågavarande underhållsbidrag, som utgått med tillämpning av de i rikets lagstiftning fixerade grunder.

Landskapets utgifter under tredje huvudtiteln för åren 1932-1934 framgå ur följande sammanställning:

År 1932 Fmk.	1.024.486:65 (för år 1931 Fmk. 571.068:90)
" 1933 "	1.901.729:65
" 1934 "	1.356.270:85 (incl. kapitalutgifter)

C. Undervisningsväsendet (4 H.T.)

Utgifterna för Ålands lyceum och Mariehamns högre navigationsskola hava av delegationen granskats med ledning av dessa läroanstalters specialräkenskaper.

Vid granskningen av de till sagda utgiftsgrupper hörande poster för åren 1932-1934 har delegationen funnit, att a-vlöningar, lönetillägg och tjänstgöringsarvoden vid dessa undervisningsanstalter, på sätt i överenskommelseförrordningen av den 27 juni 1924 förutsättes, utgått enligt samma grunder som i riket tillämpas. Några förändringar i resp. lönestater hava icke under trienniet ägt rum.

Samtliga utgiftsposter för lyceet och navigationsskolan hava utan avdrag godkänts till compensation.

Vid prövningen av utgifterna för folkskolväsendet har delegationen konstaterat, att en del av hithörande utgifter (byggnadshjälp åt landskommunerna, understöd åt landskommunerna för upprätthållande av folkskolväsendet, extra understöd åt landskapets fattigaste och glest befolkade landskommuner) under trienniet förete en avsevärd minskning. Dessa kostnader likasom utgifterna för avlöningar åt folkskollärare, ålders- och familjetillägg samt timarvoden hava utgått enligt enehandagrunder, som i riket tillämpas, och hava desamma av delegationen kompenserats till fullt belopp.

I fråga om det bidrag åt Mariehamns stad för dess folkskolväsende, som under trienniet erlagts av landskapet, har delegationen observerat, att beloppet av motsvarande statsbidrag till rikets städer för åren 1932-1934 är genom 17 § lagen angående kostnaderna för folkskolväsendet, sådant detta lagrum lyder enligt lag av den 11 december 1931, sålunda bestämt, att stadskommun tillkommer i årsbidrag av staten för varje elev ett belopp, vars storlek av statsrådet för treårsperiod fastställs till minst 400 och högst 500 mark. Bidragsbeloppet har för perioden 1932-1934 av statsrådet fixerats till 440 mark per elev och år. Genom landskapslag av den 15 juli 1932 har ändringslagen av år 1931 antagits att gälla på Åland, dock sålunda att bl.a. statsrådets befogenheter utövas av landskapsnämnden. Något uttryckligt beslut av nämnden angående bidragsbeloppets storlek finnes icke upptaget i Ålands författningssamling, men har delegationen av resp. landstingshandlingar funnit, att anslaget per elev och år utgått enligt samma grund som i riket.

Folkskolinspektorn Johannes Teodor Bertell har under år 1932 likasom under åren 1930 och 1931 i ålderstillägg tillgodoräknats Fmk. 5.220:- per år, utgörande tre ålderstillägg å 4 %. Enligt delegationens uträkning, som skolstyrelsen i avgivet utlåtande funnit vara med lag överensstämmande (se delegationens framtställning vid senaste treårsavräkning sid. 20), var Bertell, därest de i riket för sagda år gällande grunder tillämpades, berättigad att under åren 1930 och 1931 uppbära endast två ålderstillägg eller Fmk. 3.480:- per år och enahanda är förhållandet även beträffande året 1932. För sistsagda år hade Bertell sålunda uppburit Fmk. 1.740:- utöver vad honom enligt den i riket tillämpade beräkningsgrunden skulle tillkommit. Detta belopp har på grund härav och i anslutning till delegationens ståndpunkt vid senaste treårsavräkning icke gått i compensation utan avdragits å bidragsbeloppet för år 1932 under konto 4. H.T. II.2.

Enligt de i riket gällande normer är folkskoleinspektör Bertell berättigad att uppbära det tredje ålderstillägget först från den 1 februari 1933, och har delegationen med avseende härå i kalkylen för sistsagda år gjort ett avdrag under 4 H.T. II. 2. av Fmk. 145:- för januari månad. Enär löneprocentavdraget för år 1933 i räkenskaperna beräknats å hela bruttobeloppet Fmk. 5.220:-, har landskapet under inkomstkontot 3 avd. I.8. tillgodoräknats Fmk. 7:25 utgörande 5 % på förenämnda avdrag Fmk. 145:-.

Ålands lantmannaskola.

skola

Samtliga anslag för denna, landskapet direkte underlydande/hava kompenserats till fullt belopp. Avlöningar för föreståndare och lärarpersonal hava utgått med oförändrade belopp och motsvara vad i riket utbetalas åt jämförbara befattningshavare.

Särskilda läroinrättningar.

Ålands folkhögskola.

Ålands folkhögskola har under trienniet subventionerats av landskapet. Härvid hava de i riket tillämpade resp. normer i huvudsak iakttagits. Hithörande poster hava av delegationen godkänts till kompensation.

Hemslöjdsskolor.

Delegationen har ansett den omständigheten, att kurserna vid hemslöjdsskolorna för kvinnor på Åland äro organiserade enligt ett i någon mån avvikande system samt att relevantet understiger den i författningarna angivna miniminumerären icke innefatta hinder för anslagskompensation. Till beloppet hava utgiftssummorna för åren 1932-1934 synts vara proportionsvis drygt tilltagna i förhållande till rikets uppoffringar för samma ändamål, men har delegationen dock med avseende å landskapets säregna förhållanden och isolerade läge velat godkänna utgiftsbeloppen oavkortade till kompensation.

Lanthushållskurser, ambulerande sjömansskola, kock- och stuertskola, främjande av yrkesutbildning.

Samtliga hithörande utgiftsposter hava godkänts till kompensation.

Allmän upplysningsverksamhet.

Biblioteks- och studiecirkelverksamhet.

Dessa anslagsmedel hava blivit utdelade i noggrann överensstämmelse med de grunder, som fastställes genom lagen om folkbibliotek av den 20 april 1928 och förordningen av den 27 april samma år, ändrad genom förordning av den 11 september 1931, samt med iakttagande av de utav statens bibliotekskommission i cirkulär meddelade anvisningar.

Kommunal upplysningsverksamhet.

Ett anslag av Fmk. 2.000:- för ettvar av åren 1932, 1933 och 1934 har jämte ett tillskott ur vederlagsmedlen tilldelats vicehäradshövdingen Tor Brenning såsom föreståndare för Ålands kommunala upplysningsbyrå i Mariehamn; Anslaget har påförts: för år 1932 7 H.T. I.3. för år 1933 4 H.T. VI.9. och för år 1934, 4 H.T. VII.10. Byråns verksamhet är av rådgivande natur och dess biträde tillhandahålles kommunerna kostnadsfritt. Motsvarande organisationer i riket, Maalaiskuntien Liitto och Finlands svenska landskommuners förbund, finansieras däremot i huvudsak genom kommunernas bidrag. Enär likväl dessa organisationer för sin verksamhet erhålla bidrag ur statsmedel, har delegationen ansett sig kunna godkänna förenämnda jämförelsevis obetydliga anslagsbelopp till kompensation.

De i landsapsbudgeterna upptagna anslagen för främjande av vetenskapliga, litterära och konstnärliga strävanden, naturvetenskaplig forskning, teatrar, sångkörers och orkestrar, föreläsningssamfundet, folknykterhetens främjande, idrottsorganisationer, Ålands ungdomsförbund samt landskapsnämndens dispositionsmedel för undervisningsändamål och understödet för byggande av en idrottsplan i Mariehamn (avsedd för hela landskapets behov) lämna med avseende å belopp och ändamål icke rum för påminnelser ur kompensationssynpunkt.

Fornvården.

I budgeten för år 1932 upptogs ett anslag av Fmk. 9.000:-, avsett att utgivas såsom studiebidrag åt en person, hugad att utbilda sig för en blivande arkeolog- och arkivariefattning i landskapets tjänst. Detta anslagsbelopp har utgivits åt föreningen Ålands Vänner r.f., som ombesörjt medlens disposition för ifrågavarande ändamål.

Under antagande att lämplig person för nämnda syssla kunde erhållas allaredan under loppet av år 1932 upptog budgeten för sagda år avlöning för en dylik funktionär, men blev anslaget icke utnyttjat. Landskapsarkeolog- och arkivarietjänsten besattes först från den 1 september 1933 med filosofiemagisterna M. Dreijer såsom tjänstförrättande.

och uppbar han från sagda datum en avlöning av Fmk. 3.000:- i månaden. År 1934 i oktober anställdes herr Dreijer ordinariter med en årsavlöning av Fmk. 36.000:-. Instruktion för landskapsarkeologen utfärdades av landskapsnämnden den 20 september 1934, upptagande kompetensfördelningar för sysslan samt bestämmelser om befattningshavarens administrativa, vetenskapliga, museala och konsultativa åligganden och uppgifter.

För åvägabrbringande av en ordnad samverkan mellan rikets och landskapets myndigheter har en överenskommelseförordning av den 18 oktober 1924 utfärdats angående den förvaltning, som avser forntida minnesmärkens fredande och bevarande på Åland. Genom denna förordning har arkeologiska kommissionens ställning till landskapets myndigheter ordnats med beaktande av sakkunskapens intressen och krav, och bygger förordningen i huvudsak på autonomilagstiftningens system för kompetensfördelningen på nu ifrågavarande rättsområde.

Sagda överenskommelseförordning blev av landskapsnämnden uppsagd genom en skrivelse till statsrådet av den 2 augusti sistlidet år. I anledning härav fick nämnden av undervisningsministeriet emottaga ett meddelande av den 27 i samma månad, av innehåll att statsrådet beslutat vidtaga åtgärd om förordningens upphävande så snart erforderlig utredning rörande kompetensfördelningen emellan riket och landskapet hunnit införskaffas och härav påkallade eventuella stadganden utfärdas. Statsrådet uttalade i samband härmed, att förordningen av den 18 oktober 1924 ägde förpliktande giltighet intill dess densamma blivit genom förordning upphävd.

Detta ärende, uti vilket Ålandsdelegationen under hösten år 1934 avgivit tvenne utlåtanden till undervisningsministeriet, är fortfarande beroende på åtgärd av regeringen.

Inom delegationen har yppats meningsskiljaktighet därutinnan, huruvida det åt landskapsarkeologen utgivna avlöningsbeloppet kunde godkännas till kompensation. I sådant syfte har anmärkts, att den fortfarande gällande överenskommelseförordningen byggde på den självklara förutsättningen, att fornminnesförvaltningen på Åland skulle handhavas av fullt kompetenta organ, varmed arkeologiska kommissionen, med vilken samarbete skulle äga rum, kunde åtnöjas. Då den rätt tvistiga frågan om kompetensfördelningen inom detta förvaltningsgebit ännu icke blivit auktoritativt avgjord, hade landskapsmyndigheterna saknat anledning att redan tillsätta en särskild funktionär för fornminnesförvaltningen och i all synnerhet att i sakens nuvarande skede besätta tjänsten ordinariter. Tvenne medlemmar av delegationen hava på ovan anförda skäl och då något behov av en särskild landskapsarkeolog under åren 1933 och 1934 icke förelegat, påyrkat att resp. avlöningsbelopp skulle föras utom kolumn.

Delegationens övriga medlemmar hava vid prövningen av detta kompensationsspörsmål kommit till ett annat resultat. Enligt ~~kommissionens~~ ~~spörsmålet~~ majoritetens uppfattning berörde överenskommelseförordningen alls icke tillsättande av en landskapsarkeolog, varföre landskapsmyndigheterna i avsaknad av föreskrifter rörande de kompetensfordringar, som å denna befattningshavare borde uppställas, kunnat anse sig behöriga att härom bestämma. Då överenskommelseförordningen av landskapsnämnden uppsades och landskapsnämnden fått mottaga förberörda meddelande av statsrådet, måste nämnden, som vid uppsägningen utgått från förutsättningen, att fornvårdens förvaltningsområde i huvudsak hörde till landskapets kompetens, anses hava haft giltig orsak att i avvidan på förordningens snara upphävande skrida till ordnande av denna förvaltningsgren genom besättande av landskapsarkeologbefattningen. Då härtill kom, att Ålandsdelegationen för sin del intagit den principiella ståndpunkt, att fornvårdens förvaltningsgebit enligt självstyrelselagens system delvis föll inom landskapets behörighetsområde och den fortfarande gällande överenskommelseförordningen jämväl tillerkände landskapet vissa förvaltningsbefogenheter inom den allmänna fornvårdens gebit, samt då det ej utretts, att befattningen i fråga vore behövlig, ej heller att den anslagna lönen kunde anses oskälig, har majoriteten ansett sig böra kompensera resp. avlöningsposter till fullt belopp.

Under 4 H.T. VI.3. (till landskapsnämndens disposition för museet) för år 1934 har förts bl.a. avlöning för en vaktmästare vid museet i Kastelholms slott under 7 månader 400 mark eller sammanlagt Fmk. 2.800:-. I övrigt hade anslaget disponerats för inlösen av fornföremål, transport och fotografering av fornfynd, lokalhyra och diverse

-17-

utgifter.

Av handlingarna framgår, att föreningen Ålands Vänner, som grundlagt och upprätthåller Ålands kulturhistoriska museum å Kastelholm, medelst en den 19 januari 1934 daterad överenskommelse överlämnat museet i landskapsnämndens vård. Sedermera har dock överenskommelsen av förekommen anledning den 15 mars 1934 uppsagts av föreningen, som återtagit museets förvaltning och skötsel. Detta rättsläge hade först under oktober månad sagda år godtagits av landskapsnämnden, och hade nämnden i samband härmed fattat beslut om inrättandet av ett särskilt landskapsmuseum, benämnt Ålands museum, vilket provisoriskt inrymts dels i hembygdsgården vid Kastelholm, dels i en upphyrd lokal i Mariehamn. Nordflygeln i Kastelholms slott har genom undervisningsministeriets den 14 juni 1934 dagtecknade och den 2 påföljande augusti landskapsnämnden delgivna beslut ställts till sagda förenings disposition.

Då vaktmästaren vid museet under hela år 1934 erhållit avlöning av föreningen Ålands Vänner och sålunda uppburit lön från tvenne håll, har delegationen införskaffat närmare uppgifter rörande detta säregna förhållande. Landskapsnämnden har i avgiven förklaring uppgivit att ifrågavarande funktionär den 30 januari 1934, efter det landskapet på grund av ovanstående överenskommelse med föreningen Ålands Vänner övertagit museet å Kastelholm, av nämnden antagits till sin befattning och ur landskapets medel uppburit avlöning för februari-augusti månader sagda år. Sedan föreningen, enligt landskapsnämndens uppfattning utan laga rätt, uppsagt överenskommelsen och landskapet genom undervisningsministeriets åberopade beslut förvägrats rätt att disponera museilokalen, vilket beslut i förening med andra orsaker föranledde uppsägning av överenskommelseförordningen den 18 oktober 1934, hade tillsvidare i avvaktan på rättslägets klarnande och närmast med hänsikt till åberopade ministeriebeslut vidare löneutbetalning åt vaktmästaren upphört.

Uti sin för år 1934 avgivna berättelse hava landskapsrevisorerna uppmärksammat förenämnda dubbla löneutbetalning. Revisorerna framhålla, att det huvudsakliga syftmålet med avtalet mellan landskapsnämnden och föreningen varit överlämnande av föreningens samlingar i landskapets vård att förvaras i Kastelholms fornborg. Då landskapets besittningsrätt till sagda museilokal uteblivit, innebar detta att avtalets huvudprestation icke kunde av landskapet fullgöras samt att en grundförutsättning för avtalets rättsverkan saknades. Vid sådant förhållande måste avtalet utan vidare förfalla och alla betalningar landskapet fullgjort före besittningsrättens övergång betraktas såsom förhandsprestationer, de där av, borde till landskapet restitueras. Revisorerna hava fördens skull ansett att ifrågavarande belopp Fmk. 2.800:- ej borde stanna landskapet till last samt föreslagit, att beloppet skulle genom vederbörande ansvarsskyldigas föranstaltande till landskapet återbäras.

För delegationen har dessutom uppgivits, att innehavaren av vaktmästarsysslan är villig att på anfordran till landskapsnämnden återbära ovanstående belopp.

Delegationen har, med hänvisning till revisorernas åberopade uttalande, ansett den omständigheten, att landskapet under hösten 1934 godtagit annulleringen av den med föreningen Ålands Vänner träffade överenskommelsen, medföra den retroaktiva rättsverkan, att alla utbetalningar hänförande sig till sagda avtal borde återgå. Vid sådant förhållande och då sagda utgiftsbelopp Fmk. 2.800:- i enlighet med revisorernas yrkande komme att åter inflyta i landskapets kassa, har delegationen beslutat, att beloppet skall i bidragskalkylen föras utom kolumn.

Tvenne medlemmar biträdde i övrigt majoritetens åsikt, men ansågo att, då överenskommelsen mellan landskapsnämnden och föreningen uppsades först under mars månad 1934, vaktmästaravlöningen för februari månad skäligen borde gå i compensation.

Övriga utgifter för fornvården hava icke påkallat anmärkning ur kompensations synpunkt.

Landskapets utgifter under fjärde huvudtiteln för åren 1932-1934 framgå ur nedanstående sammanställning:

År 1932	Fmk. 3.785.541:63	(för år 1931 Fmk. 4.247.598:75)
" 1933	" 3.713.495:10	
" 1934	" 3.901.813:85	(incl. kapitalutgifter)

D. Nöringarnas främjande (5 H.T.)
=====

1. Konsulentverksamheten.

Landskapsagronomen.

Spörsmålet om kompensation av förre landskapsagronomen Erik Lönegrens avlöningsförmåner å landskapets stat för åren 1932 och 1933 (5 H.T. I.1) samt den agronomen Lönegren av landskapet tilldelade livstidspensionen för år 1934 (9 H.T. I.8.) har påkallat särskild uppmärksamhet ur kompensationssynpunkt.

Av de 1 ärendet tillgängliga handlingarna har delegationen inhämtat: att dåvarande läneagronomen Lönegren, som från och med år 1924 uppförts å rikets indragningsstat, 1 indragningsförmåner uppburit Fmk. 3.000:- per år intill år 1931, då han avfördes från indragningstaten;

att Lönegren enligt lantbruksstyrelsens beslut av den 30 december 1930 erhållit avsked från sin innehavda statstjänst jämte en livstidspension av Fmk. 21.750:- per år, att utgå från den 1 januari 1931;

att Lönegren den 29 januari 1925 av landskapsnämnden antogs att på två provår, räknat från den 1 februari sagda år, bestrida landskapsagronombefattningen samt att fortfarande handhava föreståndarbefattningen vid Ålands lantmannaskola;

att landskapsnämnden på delegationens förfrågan år 1928 meddelat, att nämnden funnit Fmk. 39.000:- jämte indragningsförmåner Fmk. 3.000:-, sammanlagt Fmk. 42.000:-, utgöra skälig årsavlöning för en tjänsteman med Lönegrens kvalifikationer;

att förberörda tvänne landskapstjänster år 1927 blivit från varandra skilda och att landskapsnämnden den 16 augusti sagda år anmodat lantmannaskolans direktion att anslå föreståndarbefattningen för skolan ledig;

att landskapsnämnden på därom gjord förfrågan i skrivelse av den 10 december 1934 uppgivit, att Lönegren anställdes i landskapets ordinarie tjänst, räknat från den 29 januari 1927;

att Lönegren sedermera handhaft landskapsagronomtjänsten till dess landskapsnämnden den 16 november 1933 beviljat honom avsked, räknat från den 4 december samma år, varvid honom tillerkändes full livstidspension med Fmk. 23.400:-, räknat från den 1 januari 1934;

att Lönegren under åren 1932 och 1933 uppburit såväl statspension Fmk. 21.750:- som grundavlöning å landskapets stat, vilken utgått med Fmk. 39.000:- per år med stadgade löneprocentavdrag, ävensom under år 1934 åtnjutit såväl den honom beviljade statspensionen som den honom tillerkända landskapspensionen Fmk. 23.400:-;

att Justitiekansler i skrivelse av den 4 december 1934 hos Högsta förvaltningsdomstolen i avseende å behörig åtgärd anmält, att landskapsnämnden, som icke fattat något beslut om Lönegrens utnämning eller till honom utfärdat utnämningensbrev, i strid med stadgandet i 1 § av landskapslagen den 15 mars 1928 angående innehavares av tjänst eller befattning i landskapet Åland rätt till pension beviljat Lönegren pension, ehuru han aldrig blivit till ordinarie innehavare av agronombefattningen utnämnd;

att vid revisionen av landskapets räkenskaper för år 1934 frågan om ansvarsfrihet för landskapsnämndens beslut av den 16 november 1933 och för på grund av sagda beslut verkställda utbetalningar lämnats öppen i avvaktan på resultatet av Justitiekanslerns förenämnda framställning, ävensom

att Högsta förvaltningsdomstolens utslag i detta ärende ännu icke fallit.

Vid avgörandet av frågan om kompensation av agronomen Lönegrens avlöningsförmåner för åren 1932 och 1933 har delegationen funnit att, ehuru några föregående direktiv för kompensationsprövningen ej kunna åberopas, så kan likväl enligt delegationens uppfattning ur gällande bestämmelser rörande statens och landskapets avlönings- och pensionsförhållanden den grundsats härledas, att därest landskapet i sin tjänst anställer en person, som åtnjuter statspension, vederbörande tjänsteman bör tillgodokomma sammanlagt endast de avlöningsförmåner, som med tjänsten äro förenade och att sålunda från lönen å landskapets stat bör avdragas det belopp tjänstemannen uppbär i statspension. Det står dock givetvis landskapet öppet att härutöver öka tjänsteinnehavarens avlöningsförmåner, men kan landskapet påräkna kompensation ur stats-

medel endast för det ur reciprocitetssynpunkt skäligen avlöningsbeloppet efter avdrag av statspensionen. Vid agronomen Lönegrens anställande i landskapets tjänst hava landskapsmyndigheterna anpassat anställningsvillkoren så, att i betraktande tagits den idragningsförmån Fmk. 3.000:- Lönegren då åtnjöt, men för åren 1932 och 1933 har Lönegren uppburit såväl statspension som grundavlöning å landskapets stat. En utjämning genom indragande av statspensionen i ett fall som detta förutsättes icke i rikets lagstiftning och bör i detta sammanhang lämnas å sido.

Vid kompensationsfrågans bedömande bör därjämte beaktas, att agronomen Lönegrens idragningsförmåner utgått ända till år 1931 och att landskapsmyndigheterna såsom ovan antytts, förklarat avlöningen å stat jämte idragningsförmånerna, sammanlagt Fmk. 42.000:-, utgöra skälig årsavlöning för Lönegren. Denna beräkningsgrund har jämväl av delegationen vid föregående bidragsreglering lagts till grund för kompensationsprövningen. Att delegationen likväl för år 1931 till compensation godkände Lönegrens å stat upptagna avlöningsbelopp utan avdrag har berott därpå, att Lönegren ännu i rikets budget för sagda år upptagits såsom uppförd å idragningsstat samt att delegationen icke haft kännedom om, att han från årets början överförts å pensionsstaten.

Med avseende härå har delegationen ansett sig kunna till compensation godkänna skillnaden mellan förenämnda belopp Fmk. 42.000:- och den av Lönegren lyftade statspensionen Fmk. 21.750:- eller sålunda Fmk. 20.250:-, vadan således av landskapsagronomens grundavlöning för vartdera året 1932 och 1933 Fmk. 18.750:- förts utom kolumn. Utgiftsposten kanslimedel, uppgående till Fmk. 1.000:- för vartdera året, har utan anmärkning godkänts.

Enär landskapsagronomen under åren 1932 och 1933 uppburit tre ålderstillägg med sammanlagt Fmk. 4.680:- per år, har å konto 5 H.T.I.4. gjorts avdrag av Fmk. 2.250:- för vartdera året. Däremot hava å resp. inkomstkonti 2 avd. I.8. för år 1932 och 3 avd. I.8. för år 1933 (tillfällig sänkning av innehavarbas av tjänster och befattningar i landskapet avlöningar) observerats en minskning till landskapets förmån, motsvarande 5 % av det lönebelopp, som lagts landskapet till last för år 1932 och 5 % av det belopp i lön och ålderstillägg; som icke ansetts böra vid beviljande av bidrag beaktas för år 1933.

En ledamot har visserligen med hänsyn till det förhållande, i vilket riket och landskapet stå till varandra, funnit det vara oegentligt, att landskapsagronomen Lönegren samtidigt uppburit lön och statspension, samt att rättelse härutinnan borde ske. Men därvid borde tagas i betraktande, att enligt såväl i riket som i landskapet gällande stadganden en pensionerad tjänsteman, som ånyo utnämnes till någon tjänst, förlorade rätten till pension, medan lönen oavkortad utgår. Då landskapsnämnden i förevarande fall utbetalt full lön, hade den sålunda handlat icke blott enligt i landskapet gällande lag utan ock i överensstämmelse med i riket gällande grundsatser. I fall landskapsnämnden skulle nedsatt lönen, hade den handlat lagstridigt. Med avseende härå syntes förberörda rättelse hava bort ske så, att statspensionen indragits eller, om detta icke varit möjligt, då i rikets pensionslag ej inginge något stadgande, motsvarande föreskriften i 13 § av landskapets pensionslag angående reciprocitet med avseende å stats- och landskapstjänster, genom komplettering av rikets lag. I varje fall låge felet till att agronomen Lönegren åtnjutit såväl lön som statspension icke hos landskapet utan hos riket. Vid sådant förhållande syntes det bemälda ledamot obilligt att vägra compensation, helst därigenom ingen rättelse av missförhållandet skulle ernås. Den ekonomiska påföljden komme icke alls att drabba agronomen Lönegren, som uppburit oskäligen belopp, icke heller riket, vars bristfälliga lagstiftning vållat detta, utan skulle överflyttas på landskapet, som nödgades genom uttaxering eller annorledes täcka beloppet. Då härtill komme, att landskapsagronomens lön vid jämförelse med motsvarande avlöningar i riket måste anses skälig samt densamma hörde till de utgifter för självförvaltningens ordinarie behov, vilka landskapet enligt självstyrelselagen hade rätt att få genom statsbidrag ersatta, har ledamoten ansett Lönegrens avlöning för ifrågavarande år böra utan avdrag gå i compensation.

Vidkommande sedan frågan om compensation av den agronomen Lönegren av landskapet tilldelade livstidspensionen av Fmk. 23.400:- per år, vilken pension Lönegren år 1934 uppburit utöver den honom tillerkända statspensionen Fmk. 21.750:-, så har delegationen ansett nämnda kom-

pensionsfrågor, i det skick, vari detsamma f.n. befinner sig, icke kunna till slutlig prövning upptagas. Enligt vedertagen tolkning av det i 26 § självstyrelselagen ingående stadgandet därom, att den ordinarie bidragsregleringen skall verkställas för en tid av tre budgetår i sänder, utgör varje treårsreglering ett självständigt avslutat helt, som efter det regleringen av Presidenten stadfästs, icke vidare kan av delegationen vid en följande utjämning ryggas, även om nya omständigheter komma i dagen, vilka eventuellt kunna inverka på någon kompensationsfråga. Å andra sidan bör det följdriktigt anses fastslaget, att delegationen, ifall vid treårsregleringen förekommer någon post, beträffande vilken det finnes anledning förmoda, att omständigheter skola tillstöta, de där i en eller annan riktning kunna inverka på kompensationsbeslutet, delegationen bör så begå, att slutligt beslut rörande kompenseringsfrågan ej då ännu fattas.

Nu ifrågakomna pensionsbelopp är en sådan landskapets utgiftspost, i fråga om vilken på compensationen inverkan nya omständigheter med all sannolikhet skola uppkomma. Delegationen har för denskull ansett, att behandlingen av denna kompensationsfråga bör anstå och beloppet föras utom kolumn för att av delegationen vid nästa treårsavräkning ex officio upptagas till vidare åtgärd.

En ledamot hade för sin del helst önskat att nu berörda utgiftspost redan vid denna bidragsreglering skulle villkorligen godkännas på sätt delegationen i praxis förfarit med till följande bidragsreglering utestående utgiftsrester. Då emellertid den av delegationen anvisade utvägen ledde till samma slutmål, ville ledamoten förena sig härmed, dock under uttryckligt framhållande, att landskapet icke kunde anses skyldigt att täcka det utom kolumn förda beloppet innan kompensationsfrågan blivit definitivt avgjord.

Delegationens beslut innefattar sålunda, att det år 1934 till förra landskapsagronomen Lönegren utgivna pensionsbeloppet Fmk. 23.400:- icke skall i samband med denna treårsreglering vid beviljande av bidrag beaktas, men att spørgsmålet om beloppets compensation skall vid nästföljande treårsavräkning upptagas till slutlig behandling.

Efter Lönegrens avgång har agronomtjänsten ånyo besatts med en avlönning av Fmk. 39.000:- per år, räknat från den 1 september 1934 och har Lönegren under mellantiden anlitats för särskilda uppdrag, för vilka han i arvode uppburit Fmk. 2.250:- och i resekostnadsersättning Fmk. 5.333:-. Å konto 5 H.T. I.1. har förutom den nyutnämnda landskapsagronomens avlönning under årets fyra sista månader och förenämnda arvodespost förts utgifter för lönebesparing till pensionskassan och pensionsavgifter. Dessa å utgiftsmomentet upptagna poster, sammanlagt Fmk. 28.559:- hava utan anmärkning godkänts till compensation.

Trädgårdsinstruktör och fiskeriinstruktör.

Delegationen har funnit landskapets utgifter för dessa befattningshavare skäliga och proportionsvis icke överstiga de anslagsbelopp, som åt motsvarande funktionärer i riket utgivas.

2. Skogsvården.

Forstmästarens och skogsinstruktörens avlönningar hava under trienniet utgått med oförändrade bruttobelopp, resp. Fmk. 52.500:- och Fmk. 24.000:-. Av forstmästarens avlönning har Fmk. 19.500:- för år 1932 förts på e.o. utgiftsstaten (anslag för av landskapet disponerad jordegendom) samt för åren 1933 och 1934 å 8 H.T. I.1. Å sistnämnda mom. har även förts avlöningen för landskapets skogvaktare, vilken avlönning likaledes utgått med oförändrat bruttobelopp Fmk. 18.000:-. Dessa avlöningsbelopp hava godkänts till compensation.

För skogsförbättringsarbeten har under trienniet utgivits: år 1932 Fmk. 19.749:25, år 1933 Fmk. 40.000:- och år 1934 Fmk. 38.151:62. Utdelningen av understöden har ägt rum i huvudsaklig anslutning till den i riket gällande lagstiftningen. Delegationen har godkänt dessa utgifter oavkortade till compensation.

3. Jordbruket och dess binäringar.

Enligt landskapetsräkenskaper för åren 1932-1934 beviljade anslag för jordförbättringsarbeten, ny- och betesodlingspremier, jordbrukets och boskapsskötselns främjande, hästavelns främjande, kreatursförädl-

lingsföreningar, fjäderfä- och biskötselns främjande, äggkontrollen, svin- och fårskötselns främjande, lantbruksklubbverksamheten, täckdikningens främjande, utkläckning av gäddrom och fiskerinäringens främjande i övrigt, lantbruksbokföringens främjande, småbrukarexkursioner och mönsterhushåll, hemselöjdens främjande och jaktvårdens främjande hava varken till belopp eller ändamål givit anledning till erinran ur kompensationssynpunkt. Från och med år 1931 utgivas en del av anslagen för jordbruket och dess binärningar åt Finska hushållningssällskapet för dess verksamhet på Åland, och har sagda sällskap i omförmålt avseende enligt räkenskaperna ur landskapsmedel lyftat Fmk. 138,850:- under år 1932, Fmk. 232,975:- under år 1933 och Fmk. 225,028:- under år 1934. Något direkt statsbidrag till sällskapet utgår icke för ändamål, som avse landskapets behov.

Enligt den mellan landskapet och sällskapet träffade överenskommelsen av den 30 december 1930 har sällskapet åtagit sig att emot omförmålda vederlag, som utgår dels i form av bidrag till sällskapets allmänna kostnader, dels i form av anslag för vissa ändamål, fortfarande verka på Åland och att genom en på Åland stationerad instruktör utföra de å ett lantbrukssällskap ankommande uppgifter. Delegationen har med ledning av sällskapets årsberättelser och redovisningar för resp. år granskat dess nu berörda verksamhet och kontrollerat dispositionen av resp. anslag utan att skäl till anmärkning ur kompensationssynpunkt förekommit. Bl.a. har delegationen konstaterat, att subventionering av jordförbättringsarbeten och utdelning av ny- och betesodlingspremier äger i landskapet rum i huvudsaklig anslutning till det system och i överensstämmelse med de grunder, som till främjande av resp. syftemål i riket tillämpas.

Vid granskningen av Finska hushållningssällskapets räkenskaper har delegationen funnit, att vid 1934 års utgång ett belopp av Fmk. 67,706:- inestod såsom kassabehållning till år 1935 å de till sällskapets disposition ställda anslagsbeloppen. Någon räntegottgörelse för dessa inestående medel har icke av sällskapet gottskrivits landskapet, resp. indirekte statsverket. Sagda ränteinkomst har förtyllt sällskapet till godo såsom ersättning för ombesörjande av hithörande förvaltningsuppgifter för landskapets räkning; något annat vederlag har sällskapet icke förbehållit sig för handhavandet av dessa åligganden. Med avseende härpå och då överlämnandet av denna verksamhet åt sällskapet och dess sakkunniga organ måste anses lända jordbruket och dess binärningar på Åland till fromma, och sagda anordning synes vara ägnad att i sin mån underlätta landskapsförvaltningens uppgifter och minska landskapets förvaltningskostnader, har delegationen ansett nu berörda förhållande icke påkalla någon erinran från delegationens sida.

Upprensning av farleder och fiskehamnar.

För dessa ändamål har å landskapets budget anvisats Fmk. 41,175:- för år 1932, Fmk. 34,500:- för år 1933 och Fmk. 38,700:- för år 1934. Då ifrågakomna upprensningsarbeten veterligen icke beröra enskild rätt eller innefatta åstadkommande av farled eller sådant företag, som normeras av vatten- eller sjöfartslagstiftningarna, hava sagda poster godkänts till kompensation.

Understöd åt föreningar.

Till denna grupp hörande anslag åt Ålands Marthaförbund, Ålands Mejeriförbund, Ålands Fiskarförening m.fl. hava granskats i samband med anslag å diverse andra konti, som tilldelats resp. föreningar. Samtliga anslag hava godkänts till kompensation.

4. Landskapsnämndens dispositionsmedel för näringarnas främjande.

Å dessa mom. dragna poster hava oavkortade godkänts till kompensation, frånsett den tidigare berörda utgiftsposten å Fmk. 3,000:- för subventionering av lufttrafiken.

Landskapets utgifter under femte huvudtiteln för åren 1932-1934 framgå ur följande sammanställning:

År 1932	Fmk.	457,615:35	(För år 1931 Fmk. 543,941:10)
" 1933	"	591,568:15	
" 1934	"	579,819:17	

E. Kommunikationsväsendet (6 H.T.)

1. Vaghållningen.

Vid fullgörandet av sitt uppdrag har det Ålegat delegationen att taga ståndpunkt till frågan om landskapets utgifter för vaghållningen samt i vilken omfattning dessa kostnader böra ur statsmedel kompenseras. I sådant avseende har delegationen att i den mån sådant är möjligt kontrollera, ej blott att utgifterna äro kalkylerade med nödig sparsamhet, utan även att desamma icke överstiga vad som för motsvarande ändamål i genomsnitt anslås i jämförbara delar av republiken.

Då landskapets utgifter för vaghållningen under åren 1932-1934 i nu angivet syfte upptagits till skärskådande, har delegationen sökt finna jämförelsepunkter med vaghållningsutgifterna i jämförbara landsdelar av statsområdet under samma tid. Ur landskapets räkenskaper och andra tillbuds stående handlingar framgår, att de faktiska totalkostnaderna för vaghållningen på Åland uppgingo:

År 1928 till Fmk.	1:058:456:95	(6 H.T. I.kap.)
" 1929 "	1:190:494:40	"
" 1930 "	1:221:529:40	"
" 1931 "	1:281:190:06	"
" 1932 "	913:928:60	"
" 1933 "	962:015:45	"
" 1934 "	1.044.718:05	(6 H.T. I.kap. + 10 H.T. V.l.)

Uti förenämnda totalkostnader inrymmas utgifterna för sommar- och vintervägunderhållet, förbättrings- och vägbyggnadsarbeten, broar, ledstänger och stängsel, färjhållning, vägnämndernas arvoden, understöd till bygdevägar och oförutsedda utgifter.

Av sagda totalkostnader belöpte sig på

Färjtrafiken:		Löpande vaghållningsutgifter:	
1931 Fmk.	227:838:71	Fmk.	1.053:351:35
1932 "	146:991:10	"	766:937:50
1933 "	135:859:20	"	826:156:25
1934 "	132.964:30	"	911.748:75

Enligt numera verkställda noggranna mätningar underhöllos under åren 1932-1934 på Åland dels genom landskapets direkta försorg och dels genom vägnämnderna sammanlagt 176 km. landsväg (excl. vintervägarna). Utkalkylerade per löpande km. uppgingo de totala vaghållningsutgifterna (utgifterna för bygdevägar frånräknade):

År 1931 till Fmk.	6:603:59
" 1932 "	4:789:55
" 1933 "	4:751:05
" 1934 "	5.121:08

Jämlikt officiella uppgifter, som tillhandahållits delegationen, utvisade statsverkets totala vägbudget enligt bokslutet (excl. nödhjälpsanslagen för vägarbeten) under perioden 1932-1934 följande siffror:

År 1932 Fmk.	164:998.634:58
" 1933 "	167:484:590:84
" 1934 "	166.895.178:35

Medelkostnaden per km. (hela landsvägsnätet omfattade 30.588 km.) utgjorde sålunda:

för år 1932 Fmk.	5:394:23
" " 1933 "	5:475:50
" " 1934 "	5.456:23

För Nylands samt Åbo och Björneborgs län utgjorde resp. genomsnittssiffror, excl. nödhjälpsanslagen:

Nylands län:Åbo och Björneborgs län.

År 1932 Fmk.	4:998:33
" 1933 "	5:781:63
" 1934 "	7.637:58

Fmk.	4:846:23
"	4:358:68
"	4.093:56

Av d. jämförande siffror rörande vaghållningsutgifterna i riket och landskapet, som stått till buds, synes framgå, att landskapet icke under nu ifrågavarande treårsperiod på sitt vägnät nedlagt större kostnader än vad proportionsvis motsvarande rikets uppoffringar för samma ändamål. De av landskapet under sagda treårsperiod nedlagda utgifter för vaghållningen hava ur reciprocitetssynpunkt ansetts kunna gå i kompensation.

I räkenskaperna för år 1934 observeras under 6 H.T. I.6. en post

markinlösen för väganläggning Fmk. 2.000:-, utgörande bidrag, som landskapsnämnden utbetalt åt jordägare för vägmark. Vid senaste treårsavräkning hade utgifter för markinlösen icke godkänts till kompensation, enär vederbörande kommuner i riket voro skyldiga att bestrida dessa kostnader och något understöd åt kommunerna till avlyftande eller lindrande av denna börda icke kom i fråga. Numera har detta förhållande ändrats genom lagen av den 27 maj 1933 angående ändring av 93 § i rikets väglag av år 1927. Enligt denna ändringslag kan statsrådet efter prövning bevilja kommunen lättnad i fråga om skyldighet att erlægga ersättning av nu ifrågavarande slag eller, där synnerliga skäl sådant påkalla, helt och hållet befria kommunen från denna skyldighet. Något hinder för kompensation av nu berörda utgiftspost föreligger sålunda icke ur reciprocitetssynpunkt.

2. Gästgiveri- och skjutshållningen.

Till denna ressort hänförliga utgifter hava oavkortade godkänts till kompensation.

3. Sjökommunikationerna.

Såsom understöd för upprätthållande av regelbunden trafik i yttre skärgården har av landskapet utgivits:

år 1931 Fmk.	48.880:-
" 1932 "	54.668:-
" 1933 "	54.830:-
" 1934 "	50.474:-

Dessa anslag, som utgått i form av subvention för trafiken Kökar-Sottunga och Brändö-Kumlinge, hava av delegationen godkänts till kompensation.

4. Lufttrafiken.

Om utgiftsposten Fmk. 4.000:- för detta ändamål under 6 H.T. IV 1. har tidigare varit fråga.

F. Social verksamhet. (7 H.T.)

Anslaget för barnskyddsverksamheten, som under trienniet utgått med Fmk. 22.000:- per år, har utan anmärkning godkänts till kompensation.

G. Anslag för av landskapet disponerad statsegendom.

1. Jordegendomar och fiskerier.

(Hithörande utgiftsposter äro för år 1932 upptagna å extraordinarie utgiftsstaten samt för åren 1933 och 1934 under 8 H.T.).

Under e.o. utg. I: 10 har i 1932 års räkenskaper observerats en utgiftspost å Fmk. 2.450:-, vilken hänför sig till uppförandet av trädgårdsinstruktörbostaden å Brinkhaga-Fehrsberg. Enär denna post ingår bland de utgifter, för vilka extraordinarie statsunderstöd av delegationen beviljats den 4 juni 1934 medelst beslut, som stadfästs av Republikens President den 9 november samma år, har delegationen hänfört beloppet till utgifter, vilka icke böra vid beviljande av bidrag beaktas. I övrigt hava samtliga till dessa budgetavsnitt hörande utgifter av delegationen godkänts till kompensation.

Byggnadsverksamheten på de av landskapet disponerade jordegendomarna har med år 1933 i huvudsak avslutats genom slutförande av Pehrsbergs mangårdsbyggnad samt genom färdigställande av stallbyggnaden å Kastelholm. Utgifterna härför belöpte sig till Fmk. 64.031:45 resp. 76.000:-. Under det därpåföljande året har byggnadsverksamheten inskränkts till reparationer och avhjälpande av brister, som uppkommit i resp. byggnadskomplex.

Landskapets utgifter för jordegendomar och fiskerier uppgingo:

År 1932 till Fmk.	309.536:25 (för år 1931 Fmk. 784.536:60)
" 1933 "	301.771:30
" 1934 "	285.949:15 (incl. kapitalutgifter.)

2. Årsunderhåll av byggnader och tomter.

(Dessa underhållskostnader äro i räkenskaperna för år 1932 bokförda under resp. inrättningar, år 1933 under 9 H.T. I.12. samt år 1934 under 8 H.T. II.)

Årsunderhållet för i landskapets vård befintliga byggnader utgjordes:

1932 Fmk.	1933 Fmk.	1934 Fmk.
	<u>För Ålands allmänna sjukhus:</u>	
25.556:10	10.396:50	26.845:20
	<u>för Ålands lyceum:</u>	
4.673:55	11.014:90	5.435:20
	<u>För Navigationsskolan:</u>	
15.463:25	5.509:65	2.071:50
	<u>för Lantmannaskolan:</u>	
och 3.983:15	2.988:75	3.986:20

Dessa övriga poster under nu ifrågakvarande rubrik hava utan anmärkning godkänts till kompensation.

H. Diverse anslag.

(Hithörande poster äro upptagna under 8 H.T. i 1932 års och under 9 H.T. i 1933 och 1934 års räkenskaper).

Av utgiftsposter, hörande till denna grupp, har delegationen alla redan berört posterna räntor, kostnaderna för debitering av landskaps skatt samt utgifterna för Ålandsdelegationen.

Posterna; revisionskostnader, fackutlåtanden, på lag grundade oförutsedda utgifter, ersättning för algsador, sälpremier, av naturskyddsåtgärder föranledda utgifter och turismens främjande samt oförutsedda utgifter hava icke påkallat erinran i kompensationsavseende och hava samtliga godkänts till utjämning utan avdrag.

Vid utgifterna å konto 9 H.T. I.8 för år 1934 pensioner har av tidigare omförmäld orsak gjorts ett avdrag av Fmk. 23.400:-.

I. Kapitalutgifter (10 H.T. i 1934 års räkenskaper).

Frågan om kompensation av utgifterna för sjukstugan i Kumlinge m.fl. socknars distrikt (10 H.T. III.2.) har redan tidigare av delegationen behandlats, likaså utgifterna för vägbyggnads- och vägförbättringsarbeten (10 H.T. V.1.).

Övriga utgifter under 10 H.T. hava icke påkallat någon anmärkning i kompensationshänseende.

x

x

x

Totalsumman bokförda utgifter uppgår enligt landskapets räkenskaper,

För år 1931 till Fmk.	8.988.848:86
" " 1932 " "	8.465.851:68
" " 1933 " "	9.728.166:65
" " 1934 " "	9.625.551:02
" " 1935 " "	9.673.746:- (enligt budget)

Inkomstkalkylen.

Delegationen övergår nu till en redogörelse för uppgörande av inkomstkalkylen och för de avdrag å bidragsbeloppet, som ansetts bära vid utjämningen beaktas.

Vid uppgörelsen mellan riket och landskapet bära främst såsom avdrag observeras de statsinkomster, närings- och nöjesskatter, vilka jämlikt 21 § självstyrelselagen tillfalla Åland. (jfr. kalkylerna för resp. år).

Vid en jämförelse mellan debiteringsgrunderna i landskapet och riket, såvitt angår näringskatter, nöjesskatter och avgifter för anli-tionsavgifter samt legosängsavgifter) har framgått, att dessa under hela treårsperioden utgått enligt de i riket tillämpade skatte, och debiteringsgrunder.

Staden Mariehamns andel i kostnaderna för polisväsendet har utgått med en tredjedel av landskapets faktiska utgifter för stadens polis-förvaltning.

Sedan frågan om beskattningen av stamapoteket i Mariehamn blivit genom Högsta förvaltningsdomstolens utslag slutligen avgjord, har av-giften för åren 1929-1933 inlevererats, därav avgifterna för åren 1929-1932 i räkenskaperna observerats såsom inflötha inkomstrester.

Vid granskning av verifikaten (konto 3 avd. I.7.) för år 1934 har delegationen funnit, att ordföranden i landstingets kansli-kommission till landstingets kassa inbetalt ett belopp av Fmk. 1.200:- för täckan-de av arvode åt landskapskamreraren Eker för handhavande av kassörs-göromålen vid landstinget under åren 1932, 1933 och 1934. Det restitu-erade beloppet har i utjämningskalkylen räknats landskapet till godo, enär sagda arvode på sätt tidigare framhållits vid granskning av ut-gifterna lagts landskapet till last.

Gottskrivna utgiftsrester.

Uti räkenskaperna för åren 1932, 1933 och 1934 förekomma under kon-to "gottskrivna utgiftsrester" trenne poster å resp. Fmk. 27.432:-, 12.166:85 och 115.079:10. Dessa poster, som till beloppet överensstäm-ma med delegationens egna uträkningar, motsvara utgiftsrester från fö-regående år, vilka icke blivit utbetalda utan förfallit och inbespa-rats. Desamma hava förty av delegationen beaktats såsom avdrag vid ut-jämningen och införts i kalkylen bland 1932, 1933 och 1934 års inkomster. (för år 1932 3 avd. I.kap. för de två senare åren 4 avd. I kap.)

Diverse inkomster.

Inkomstkalkylen för åren 1932-1934 upptager för ettvar av dessa år en post "diverse inkomster". Under denna rubrik ingå bl.a. influt-na räntor å medel, som av landskapsnämnden placerats i bankinrättning och vilka inkomster sålunda i form av avdrag å bidragsbeloppet komma statsverket till godo.

Under konto diverse inkomster å extraordinarie inkomststaten för år 1932 (e.o. ink. I.3.) har i räkenskaperna observerats en post för "sålda maskiner" (Ålands lyceum), stor Fmk. 10.000:-. Enär delegationen funnit, att priset för anskaffningen av dessa maskiner, som använts vid byggnadsarbetena, då lyceet utvidgades, icke tagits från extraordina-rie bidraget för sagda tillbyggnad utan utgått ur landskapets allmän-na medel, så ock då beloppet vid senaste treårsreglering lagts land-skapet till last, har delegationen från inkomstbeloppet å sagda mo-ment avdragit nämnda belopp Fmk. 10.000:- landskapet till godo.

Å konto diverse inkomster har uppburits:

år 1932 Fmk. 7:650:15 (2 avd. I:4.)

" 1933 " 3:419:50 (3 avd. I:9).

" 1934 " 26.567:70 (3 avd. I:7).

Samtliga dessa inkomstsummor med avdrag av förenämnda Fmk. 1.200:- hava i kalkylen upptagits till bokförda belopp.

Tillfällig sänkning av innehavarnas av tjänster och befattningar i landskapet avlöningar.

Såsom redan tidigare framhållits har delegationen vid granskningen av resp. avlöningsstater kontrollerat, att löneprocentavdragen beräk-nats enligt de i riket gällande grunder. För de avdragsbelopp, som i kalkyler gjorts å dessa konti landskapet till godo, har vid behand-lingen av resp. avlöningsposter redogjorts.

Statsverkets förskottsbidrag åt landskapet.

Under trienniet har landskapet fått i form av förskottsbidrag en-ligt rikets stat uppbära:

år 1932 Fmk. 3.000.000:-

år 1933 Fmk. 6.000.000:-
 " 1934 " 6.000.000:-

eller sammanlagt Fmk. 15.000.000:-
 för hela perioden. Dessa förhandsutbetalningar falla utom ramen för
 bidragsutjämnningen och behandlas här nedan i samband med likviden mel-
 lan riket och landskapet för sagda treårsperiod.

Inkomst från jordegendomar och fiskerier.

Under inkomsttiteln arrenden och fiskerier har influtit:

år 1932 Fmk. 112.610:-
 " 1933 " 117.191:65
 " 1934 " 118.532:60

Landskapets virkesförsäljning har inbragt (brutto)

år 1932 Fmk. 290.047:75
 " 1933 " 195.975:30
 " 1934 " 165.923:-

Dessa inkomstsummor hava av delegationen i kalkylen observerats
 till bokförda belopp.

Övriga här icke särskilt berörda inkomster, hörande till landska-
 pets inkomstreglering, hava icke heller påkallat anmärkning i kompen-
 sationsavseende.

x

x

x

Summa bokförda inkomster uppgå enligt landskapets räkenskaper.

för år 1932 till Fmk. 1.038.044:10
 " " 1933 " " 898.580:84
 " " 1934 " " 1.104.564:17

Resultatet av virkesförsäljningen från landskapets skogar.

År 1932 belöpte sig nettoinkomsten från landskapets virkesförsälj-
 ning till Fmk. 49.436:20. Läggas härtill inkomsten för utdriven ved
 Fmk. 170.582:75, utvisar förvaltningen av landskapets skogar år 1932
 en nettobehållning av Fmk. 220.018:95. Därpåföljande år utgjorde sag-
 da nettoinkomst Fmk. 140.525:20. För år 1934 har virkesförsäljningen
 att uppvisa en nettoinkomst av Fmk. 109.936:85.

Jomala gårds ekonomi.

I fråga om resultatet av det av landskapet åt landslantmannasko-
 la för jordbruksundervisningens behov upplåtna Jomala f.d. domarbo-
 ställes förvaltning framgå ur räkenskaperna följande siffror: År 1932
 uppgingo de totala utgifterna för Jomala gård (konto e.o. utg. I.10)
 till Fmk. 59.881:55. Inkomsterna belöpte sig åter till Fmk. 52.793:60
 Utgifterna överstego sålunda inkomsterna med Fmk. 7.087:95.

År 1933 uppgingo de totala utgifterna för Jomala gård till Fmk.
 62.154:30. Inkomsterna stego detta år till Fmk. 52.664:55; bristen ut-
 gör således Fmk. 9.489:75. Under året 1934 uppgingo de faktiska ut-
 gifterna till Fmk. 67.607:90 och inkomsterna till Fmk. 58.467:10 samt
 underskottet till Fmk. 9.140:80. Vid uppgörandet av dessa kalkyler
 har icke tagits i betraktande inkomster från gårdens skog, vilka icke
 bokförts särskilt för sig utan, såvitt angår försäljning, sammanförts
 med skogsintrafäerna från övriga av landskapet disponerade jordeg-
 domar.

Översikt av det ekonomiska resultatet av jordegendomarnas förvalt- ning.

Till belysning av frågan om jordegendomarnas ekonomi lämnas följande
 sifferuppgifter för perioden 1929-1934:

-27-

Treårsperioden 1929-1931 uppvisar ett underskott av Fmk. 294:483: 19 samt treårsperioden 1932-1934 åter ett överskott av Fmk. 317.760: 60.

Under åren 1931-1934 utvisa räkenskaperna:

År 1931	ett underskott	av Fmk.	366.062:25
" 1932	" <u>överskott</u>	" "	181.553:90
" 1933	" "	" "	98.001:35
" 1934	" "	" "	38.205:35

x

x

x

Resultatet av utjämningsregleringen i sammandrag.

Sedan landskapets ordinarie utgifter och inkomster på anført sätt av delegationen granskats och resp. utjämningsposter fixerats samt kalkylerna justerats, framgår resultatet av bidragsregleringen i sammandrag av följande tablå:

U t g i f t e r

för självförvaltningens ordinarie behov, som böra vid beviljande av bidrag beaktas:

	1932 Fmk:	1933 Fmk:	1934 Fmk:
a) till fullt belopp godkända kompensationsposter	6.795.017:33	7.213.485:05	8.210.977:92
b) till nedsatt belopp godkända kompensationsposter	1.137.776:10	1.207.801:35	1.275.962:05
Inalles	7.932.793:43	8.421.286:40	9.486.939:97

I n k o m s t e r

som böra observeras såsom avdrag vid utjämnningen

1.026.806:60	897.187:59	1.103.095:37
--------------	------------	--------------

S a m m a n d r a g:

Utgifter:	7.932.793:43	8.421.286:40	9.486.939:97
Inkomster:	1.026.806:60	897.187:59	1.103.095:37

Utgifterna överstiga inkomsterna med	6.905.986:83	7.524.098:81	8.383.844:60
--------------------------------------	--------------	--------------	--------------

Med stöd av 26 § självstyrelselagen har delegationen fastställt det bidrag, som skall för sagda år ur statsmedel till landskapet aland utgivas:

för år 1932	till Fmk.	6.905.986:83
" " 1933	" "	7.524.098:81
" " 1934	" "	8.383.844:60

eller inalles till Fmk. 22.813.930:24

De för sagda treårsperiod å rikets stat anvisade och av landskapet lyftade förskottsbeloppen uppgå till sammanlagt Fmk. 15.000.000:-, vilken summa jämlikt de vid medlens utgivande av statsrådet fastställda villkoren bör vid likviden med landskapet avräknas å det definitiva utjämningsbidraget.

I enlighet härmed uppgår det landskapet ytterligare tillfallande beloppet till

Fmk. 7.813.930:24.
=====

Sammanlagda beloppet av de utgiftsposter, som icke blivit till

kompensation godkända, uppgår:

för år 1932 till Fmk.	533.058:25
" " 1933 " "	1.306.880:25
" " 1934 " "	138.611:05

eller inalles till Fmk. 1.978.549:55.

Från slutbeloppet avgår en summa av Fmk. 14.099:55 utgörande inköpsbelopp, som på av delegationen här ovan anförda skäl räknats landskapet till godo. Det belopp, som vid treårsregleringen stannar landskapet till last utgör sålunda

x)

Fmk. 1.964.450:-

=====

x

x

x

Till jämförelse bör nämnas att de statsbidrag (brutto), som på grund av 26 § 1 mom. självstyrelselagen vid de tidigare treårsavräkningarna utgått enligt delegationens av Republikens President stadfästa beslut, utgöra:

för trienniet 1923-1925 Fmk.	5.677.076:21
" " 1926-1928 "	17.015.604:55
" " 1929-1931 "	23.559.362:24
" " 1932-1934	

(enligt delegationens beslut) " 22.813.930:24

anmälan

Jämte/härom får delegationen vördsammast hemställa

att Herr P r e s i d e n t e n ville stadfästa delegationens i ovanstående mätto fattade beslut samt för ga anstalt därom, att det landskapet Åland på grund af av tillkommande statsbidraget för åren 1932-1934 Fmk. 22.813.930:24 bleve, efter avdrag av vad landskapet i dan förskottsvis uppburit Fmk. 15.000.000:-, till Åland landskapsnämnd utgivet.

Därest Herr P r e s i d e n t e n finner gott stadfästa delegationens i ovanstående mätto fattade beslut, utgår ifrågavarande belopp såsom å lag grundad utgift jämlikt 68 § 1 mom. R.F.

Helsingfors, den 5 november 1935.

ALB. von HELLENS.
KAARLO IGNATIUS.

L.W. FAGERLUND.
LEONARD NORDLING.

ERNST ESTLANDER.
./.. JOHN UGGLA.

- x) Av detta belopp stannar definitivt landskapet till last Fmk. 153.275:30. Till prövning vid nästa treårsreglering anstår Fmk. 23.400:-. I extraordinarie väg har allaredan beviljats Fmk. 2.450:-. Landskapet är obetaget att i extraordinarie väg ur statsmedel ansöka om bidrag för återstoden Fmk. 1.785.328:70.

Till R e p u b l i k e n s P r e s i d e n t

från Ålandsdelegationen.

Sedan delegationen i sin egenskap av organ för den finansiella uppgörelsen mellan riket och landskapet Åland, jämlikt 26 § i lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920, fattat beslut angående utgivande av bidrag åt landskapet för treårsperioden 1932-1934 och i framställning, daterad den 5 sistlidne november, underställt sagda beslut H e r r P r e s i d e n t e n s stadfästelse, har finansministeriet i skrivelse av den 16 innevarande december, med bifogande av de i ärendet tillkomna handlingarna, meddelat delegationen att H e r r P r e s i d e n t e n vid föredragning av detta ärende funnit, att den av landskapet under åren 1933-1934 erlagda avlöningen för bestridande av en landskapsarkeolog- och arkivarietjänst borde från utjämningssumman avdragas och bestridas av landskapet självt ävensom att kostnaderna för uppförande av en sjukstuga i Kumlinge ej hörde till landskapets ordinarie utgifter utan borde handläggas på av landstinget gjord framställning om beviljande av bidrag till extraordinarie utgifter; och har H e r r P r e s i d e n t e n funnit gott hänskjuta ärendet till förnyad behandling av delegationen.

x

x

x

Vid det delegationen nu till åtgärd upptagit detta ärende, har delegationen ansett sig böra begränsa den sakliga behandlingen till de i skrivelsen berörda tvenne frågorna om kompensation av landskapsarkeologens avlöning och kostnaderna för uppförande av Kumlinge sjukstuga, varvid delegationen förutsatt att dess i övriga delar fattade beslut icke komme att giva anledning till någon meningsskiljaktighet vid ärendets slutliga avgörande.

Framst har delegationen till behandling förehaft frågan om kompensation av landskapsarkeologens avlöning för åren 1933 och 1934. (4 H.T. VI mom. 11 resp. 1).

Vid bidragsregleringen hade landskapsarkeologens förberörda avlöningsbelopp av delegationens majoritet upptagits såsom en kompensationspost till fullt belopp, medan en minoritet på i betänkandet avgivna skäl påyrkat, att beloppet icke skulle vid bidragsregleringen beaktas.

Då delegationen nu i delvis förändrad sammansättning till förnyad prövning upptagit denna kompensationsfråga, har delegationens majoritet kommit till det resuätat, att avlöningsbeloppet för tiden 1 september 1933-1 september 1934 skall med Fmk. 36.000:- gå i kompensation därav Fmk. 12.000:- för år 1933 och Fmk. 24.000:- för år 1934, varemot avlöningen för tiden efter den 1 september 1934 intill årets slut förts utom kolumn. En medlem har godkänt hela avlöningssumman Fmk. 48.000:- till kompensation, medan en medlem ansett beloppet böra i sin helhet från utjämningssumman avdragas och bestridas av landskapet självt.

Delegationen anhåller att till en början få redogöra för de i viss mån divergerande synpunkter, som vid frågans avgörande varit för majoriteten bestämmande.

Såsom utgångspunkt för frågans klargörande har det syntts önskvärt att införskaffa utredning dels därom, huruvida landskapsmyndigheterna haft skäl att, för fullgörande av de förvaltningsuppgifter på fornvårdens område, som genom 1924 års överenskommelseförordning ankomma å landskapet, i dess tjänst anställa en särskild tjänsteman eller om en

sådan funktionär finge anses obehörlig, dels därutinnan, huruvida landskapsarkeologen filosofiemagistern M. Dreijer bör anses innehavare den kompetens, som med skäl kan fordras av en tjänstförrättande innehavare av befattningen.

Dessa spörsmål hava av t.f. statsarkeologen, doktorn C.A. Nordman, som av delegationen hörts såsom sakkunnig, besvarats sålunda, att landskapsmyndigheterna måste anses ha va haft fullgoda skäl för inrättande av en landskapsarkeologbefattning. Innehavaren av denna tjänst hade en icke oviktig uppgift att fylla i den allmänna förvaltning hos landskapsnämnden. Befattningen vore alltså enligt doktorn Nordmans åsikt av behovet påkallad. Vidkommande den nuvarande landskapsarkeologens kompetens har doktorn Nordman framhållit; att herr Dreijer vid den tidpunkt, då han anställdes såsom t.f., d.v.s. från den 1 september 1933, borde anses hava varit vitsordsmässigt fullt kompetent för gysslan enligt den måttstock arkeologiska kommissionen anlägger vid bedömande av tjänstförrättande funktionärers kvalifikationer, men innehade han icke då ännu den för fältarbeten nödiga kompetensen, vilken av honom förvärvades först under sommaren och hösten år 1934 genom deltagande i grävningsarbeten såväl i hemlandet som i Sverige. F.n. måste herr Dreijer anses sakligt fylla de rent arkeologiska uppgifter tjänsten medför, och motsvarade hans formella kompetens även de krav den för landskapsarkeologen fastställda instruktionen uppställde. På till honom ställd förfrågan har doktorn Nordman därjämte uppgivit, att arkeologiska kommissionen i maj månad år 1933 på anhållan av landskapsnämnden uppgjort ett utkast till instruktion för landskapsarkeologen, men hade kommissionens förslag i väsentliga delar icke vunnit beaktande och instruktionen delvis utfallit mindre tillfredsställande.

En medlem har i anslutning här till framhållit, att den på samstämmigt beslut av statsrådet och landskapsnämnden baserade överenskommelse-förordningen av år 1924 innefattade en förpliktelse för landskapsmyndigheterna att på behörigt sätt handhava de arkeologiska angelägenheterna på Åland. En förutsättning härför var emellertid, på sätt t.f. statsarkeologen - vår förnämsta expert på detta område - uttalat, att i landskapets tjänst antogs en arkeolog. Då herr Dreijer, enligt vad t.f. statsarkeologen jämväl intygat, redan vid hans antagande till t.f. arkeolog måste anses hava uppfyllt de kompetensfordringar, som på en tjänstförrättande innehavare av befattningen skäligen kunde ställas, samt då den anslagna lönen icke kunde anses hava varit oskäligt hög, har bemälda ledamot funnit, att de utgifter landskapet fått vidkännas för t.f. arkeologens avlöande, på grund av bestämmelserna i 11 § Åberopade överenskommelseförordning, böra ur statsmedel kompenseras, för såvitt avlöningen hänförs sig till den tid såväl statsmakten som landskapsmyndigheterna ostridigt ansett sig förpliktade att ställa sig överenskommelseförordningens stadganden till efterrättelse eller således för tiden 1 september 1933 till 1 september 1934; från sistnämnda datum hade nämligen landskapsmyndigheterna, som kort förut uppsagt förordningen, förklarat sig icke mer ärna tillämpa densamma. Med avseende härpå borde till compensation godkännas ett avlöningsbelopp av sammanlagt Fmk. 36.000:-. Vad däremot anginge tiden efter den 1 september 1934, från vilken dag landskapsmyndigheterna förklarat sig obundna av förordningens bestämmelser, har ledamoten ansett compensation ej kunna ifrågakomma.

Tvenne till majoriteten hörande medlemmar hava uttalat, att den för landskapsarkeologen av landskapsnämnden utfärdade instruktionen av den 20 september 1934 i överensstämmelse med grundsatserna i 1924 års överenskommelseförordning och i betraktande av dess avtalsnatur bort uppgöras i samråd med statens fackmyndighet, arkeologiska kommissionen, och denna sättas i tillfälle att göra sitt inflytande gällande vid bestämmandet av kompetensvillkoren för befattningen. Emellertid hade delegationen numera inhämtat att kommissionen funnit inrättandet av en arkeologbefattning vara önskvärt och till nytta samt att jämväl instruktionen, åtminstone såvitt angick de rent arkeologiska förvaltningsuppgifterna, motsvarade sitt ändamål. Ehuru överenskommelseförordningen icke uttryckligen föreskriver inrättande av en arkeologbefattning för forminnesförvaltningen, vore det uppenbart, att förordningen förutsatte tillskapandet av en fullt kompetent fackmyndighet för handhavandet av hithörande, å landskapet ankommande förvaltningsuppgifter. Det kunde visserligen hysas tvivelsmål, huruvida

anledning fanns att redan år 1933 skrida till tjänstens inrättande och om icke landskapsmyndigheterna haft skäl att låta anstå härmed till dess full sysselsättning kunde beredas innehavaren av arkeologbefattningen. Opå kallat hade varit att besätta tjänsten ordinariter med de konsekvenser detta hade för riket i kompensationshänseende. På grund av vad i ärendet framkommit beträffande tjänstens behövlighet och innehavarens kompetens ville bemälda medlemmar dock ej motsätta sig kompensation för tiden intill den 1 september 1934. Vad åter vidkom tiden efter sagda datum önskade dessa medlemmar ansluta sig till här ovan refererade uppfattning, enligt vilken avlöningsbeloppet för sagda tid borde föras utom kolumn.

En medlem har förklarat sig vara ense om det slut, vartill majoriteten kommit, såvitt angick kompensationen av de avlöningsbelopp, som utfallit under tiden intill den 1 september 1934, men uttalat en avvikande mening beträffande avlöningen efter sagda dag, i det han ville medgiva kompensation såväl för september och oktober månader, då herr Dreijer fortfarande fungerat såsom t.f. arkeolog, som för november och december månader, varunder han innehaft tjänsten ordinariter. Till stöd för denna åsikt har av medlemmen framhållits, huru som den åberopade överenskommelseförordningen med avvikelse från självstyrelselagens kompetensfördelning överfört viktiga förvaltningsuppgifter på fornvårdens område till arkeologiska kommissionen. Då sedermera fråga väcktes om uppsägning av förordningen och landskapsmyndigheterna ställdes inför alternativet att i en nära framtid övertaga en omfattande förvaltningsverksamhet inom denna ressort, måste landskapsnämnden anses hava haft giltiga skäl att skrida till tjänstens besättande ordinariter. Förordningens uppsägning kunde icke i och för sig förändra landskapets rätt till utjämningsbidrag. Enligt bemälda medlems åsikt borde således hela avlöningsbeloppet gå i kompensation.

En medlem har önskat fastslå sin ståndpunkt i anslutning till den tidigare minoritetens i saken uttalade åsikt. Enligt den fortfarande gällande överenskommelseförordningen av år 1924 ankom det å statens fackmyndighet, arkeologiska kommissionen, att utöva tillsynen över och handhåva ledningen av fornminnesvården på Åland. Landskapsmyndigheterna hade på grund härav icke varit behöriga att ensidigt tillsätta en särskild tjänsteman för denna förvaltningsgren samt fastställa kompetensfordringarna för sagda funktionär, utan hade de bort härutinnan samråda med arkeologiska kommissionen och inhämta dess direktiv. Landskapsnämndens åtgärd att besätta tjänsten ordinariter kort efter det överenskommelseförordningen från landskapets sida utan giltig anledning uppsagts och innan den fortfarande svävande frågan om kompetensfördelningen blivit slutligen klaggjord, innefattande ett påtagligt åsidosättande av rikets intressen. Med avseende härpå och då den utnämndes kvalifikation för sysslan kunde ifrågasättas och något verkligt behov av en särskild landskapsarkeolog under åren 1933 och 1934 ej förelegat, yrkade sagda ledamot att resp. avlöningsbelopp Fmk. 48.000:- skulle stanna landskapet till last.

Frågan om anslag för Kumlinge sjukstuga. (10 H.T.III.2).

Vid den verkställda bidragsregleringen hade denna utgiftspost av delegationen kompenserats med Fmk. 594.439:85. En minoritet inom delegationen hade härvid gjort gällande, att ifrågasättande byggnadskostnader vore av den art, att desamma jämlikt 26 § 3 mom. självstyrelselagen borde behandlas i extraordinarie väg.

Vid förnyad prövning av denna fråga har delegationen efter omröstning, varvid tvenne medlemmar vidblivit delegationens tidigare majoritets ståndpunkt, stannat vid det beslut, att sagda utgiftspost Fmk. 594.439:85 icke bör vid den ordinarie regleringen beaktas. Självfallet är det landskapet obetaget att i den ordning nyss åberopade lagrum förutsätter söka för ändamålet utverka extra ordinarie bidrag.

x

x

x

Resultatet av den i ovanstående mätto reviderade bidragskalkylen framgår i sammandrag av följande tabell:

U t g i f t e r.

för självförvaltningens ordinarie behov, som böra vid beviljande av bidrag beaktas:

	1932 Fmk.	1933 Fmk.	1934 Fmk.
a) till fullt belopp godkända kompensationsposter	6.795.017:33	7.213.485:05	7.580.100
b) till nedsatt belopp godkända kompensationsposter	1.137.776:10	1.207.801:35	1.299.962
Inalles	7.932.793:43	8.421.286:40	8.880.500

I n k o m s t e r.

som böra observeras
såsom avdrag vid
utjämnigen

S a m m a n d r a g:

Utgifter:	7.932.793:43	8.421.286:40	8.880.500
Inkomster:	1.026.806:60	897.187:59	1.103.098
Utgifterna överstiga inkomsterna med	6.905.986:83	7.524.098:81	7.777.404

I enlighet härmed har delegationen, efter att hava underkastat jämningsfrågan förnyad prövning, med stöd av 26 § självstyrelselagen fastställt det bidrag, som skall för sagda år ur statsmedel till landskapet Åland utgivas:

för år 1932 till Fmk.	6.905.986:83
" " 1933 " "	7.524.098:81
" " 1934 " "	7.777.404:75

eller inalles till Fmk. 22.207.490:39

De för sagda treårsperiod å rikets stat anvisade och av landskapet lyftade förskottsbeloppen uppgå till sammanlagt Fmk. 15.000.000:-, vilken summa jämlikt de vid medlens utgivande av statsrådet fastställda villkoren bör vid likviden med landskapet avräknas å det definitiva utjämningsbidraget.

Det landskapet ytterligare tillfallande beloppet uppgår till

Fmk. 7.207.490:39.

Sammanlagda beloppet av de utgiftsposter, som icke blivit till kompensation godkända, uppgår:

för år 1932 till Fmk.	533.058:25
" " 1933 " "	1.306.880:25
" " 1934 " "	745.050:90

eller inalles till Fmk. 2.584.989:40

Från slutbeloppet avgår en summa av Fmk. 14.099.55, utgörande inkomstbelopp, som på av delegationen i dess tidigare betänkande anförda skäl räknats landskapet till godo. Det belopp, som vid treårsregleringen stannar landskapet till last utgör sålunda

Fmk. 2.570.889:85.

-33-

Av detta belopp stannar definitivt landskapet till last Fmk: 165.275:30. Till prövning vid nästa treårsreglering anstår Fmk. 23.400:- I extraordinarie väg har allaredan beviljats Fmk. 2.450:- Landskapet är obetaget att i extraordinarie väg ur statsmedel ansöka om bidrag för återstoden Fmk. 2.379.764:55.

Till jämförelse bör nämnas att de statsbidrag (brutto), som på grund av 26 § 1 mom. självstyrelselagen vid de tidigare treårsavräkningarna utgått enligt delegationens av Republikens President stadfästa beslut, utgöra:

	Fmk.
för trienniet 1923-1925	5.677.076:21
" " 1926-1928	17.015.604:55
" " 1929-1931	23.559.362:24
" " 1932-1934	
(enligt delegationens reviderade beslut)	22.207.490:39

Jämte anmälan härom samt med återställande av de i ärendet tillkomna handlingarna får delegationen vördsammast hemställa

att H e r r P r e s i d e n t e n ville stadfästa delegationens beslut av den 5 november 1935 rörande bidragsregleringen mellan riket och landskapet Åland för perioden 1932-1934 med den ändring, som av delegationen i ovanstående måtto vidtagits, samt föga anstalt om verkställande av utjämningslikvid med landskapet enligt sålunda angivna grunder.

Helsingfors, den 21 december 1935.

L. V. FAGERLUND.

ALB. von HELLENS. ERNST ESTLANDER. KAARLO IGNATIUS.

LEONARD NORDLING. ./. JOHN UGOLA.

Till Å l a n d s d e l e g a t i o n e n

från Ålands landsting.

Hos Ålands landskapsnämnd har landstinget den 21 mars innevarande år anhållit om landskapsnämndens framställning och förslag med anledning av väckt fråga inom landstinget därom, huruvida icke det härintills tillämpade systemet med avseende å den avräkning, som författningenågt skall vart tredje år äga rum mellan landskapet och riket, kunde omläggas därhän, att detsamma bättre tillvaratoge landskapets anspråk på att få räkna sig sådana besparingar på de särskilda förvaltningsområdena till godo, som eventuellt gjorts i förhållande till rikets utgifter på samma förvaltningsområde, och att dessa eventuella besparingar skulle kompensationsvis beaktas vid sådana fall, där ett överskridande från landskapets sida av dess proportionella utgifter i i förhållande till rikets utgifter på samma område kunde anses hava ägt rum.

Uti sin till landstinget avgivna, den 12 sistlidna juli dagtecknade framställning i ärendet har landskapsnämnden för sin del framhållit, att det härintills vid ifrågavarande avräkningar tillämpade systemet principiellt avviker från det uti 26 § självstyrelselagen stadgade förfaringsättet för verkställande av avräkningen mellan landskapet och riket, särskilt därigenom att till grund för densamma lagts icke av landskapets befolkning åtnjutna förmåner, som enligt lagrummet skola hållas i paritet med dem, som på motsvarande områden åtnjutas av befolkningen annorstädes i riket, utan i stället de kostnader som självförvaltningen i landskapet dragit i förhållande till rikets förvaltningskostnader på motsvarande områden. Då dessa kostnader uti ett stort antal fall på grund av särskilda orsaker naturnödvändigt måste vara högre i landskapet än i riket, har härigenom landskapet med avseende å avräkningen råkat uti ett synnerligen ofördelaktigt läge. Detta har avspeglat sig uti de betydande utgiftsposter, vilka vid de senaste avräkningarna påförts landskapet.

Vid ärendets behandling i landstinget hava de av landskapsnämnden framförda synpunkterna beaktats och av landstinget utan meningsskiljaktighet omfattats, så mycket mer, som landstinget även för sin del ej kunnat undgå att fästa sin uppmärksamhet därvid, att i trots av landskapsmyndigheternas förenade ansträngningar att undgå självbeskattning dock under den tillämdalupna perioden av självstyrelsens utövande avsevärda utgiftsbelopp blifvit landskapet påförda, utan att landskapets inbyggare härigenom tillförts några extra förmåner, och endast genom upptagen landskapsskatt kunnat till riket inbetalas. Landstinget måste fördenskull även förena sig om den av landskapsnämnden framburna uppfattningen, att en jämförelsemetod, som avsatt sådana frukter, måste lida av betydande brister.

Med hänsikt till den ingående kännedom om landskapets ekonomiska struktur, dess resurser och dess förvaltningsväsen, varöfver Delegationen disponerar, och med kännedom vidare om den välvilja och förståelse mot landskapet Delegationen städs, inom författningensliga gränser, ådagalagt vid behandlingen av de åländska ärendena, emotser landstinget med tillförsikt, att Delegationen ville, i den mån Delegationen anser sådant möjligt, beakta den av landskapsnämnden framförda och av landstinget i princip omfattade meningen, att en omläggning av metoderna för avräkningsförfarandet mellan landskapet och riket framstår såsom en tvingande nödvändighet.

På grund av det, som här ovan anförts, har landstinget, biläggande avskrif av landskapsnämndens framställning för den 12 juli 1933, härmed äran anhålla, att Delegationen välvilligt ville delgiva landstinget sin uppfattning angående möjligheten att tillmötesgå landstingets här ovan uttalade önskemål.

Mariehamn den 29 november 1933.

På landstingets vägnar:

Julius Sundblom,
talman.

Johannes Eriksson,
vicetalman.

Herman Mattsson,
vicetalman.

Avskrift.

N:o 7/1933.

Landskapsnämndens framställning till Ålands landsting med förslag till hänväändelse till Ålandsdelegationen rörande metoderna för den avräkning, som jämlikt § 26 mom. 2 i självstyrelselagen skall äga rum mellan landskapet och riket.

Uti skrivelse för den 21 mars innevarande år N:o 33 har landstinget anhängit om landskapsnämndens framställning och förslag med anledning av en utav talmannen i Ålands landsting vid landstingets avslutande den 7 december 1932 till landshövdinge, i egenskap av regeringens representant gjord hänväändelse därom, att större rörelsefrihet måtte tillerkännas landstinget vid uppgörandet av de årliga landskapstudgeterna.

Med anledning härav tillåter landskapsnämnden sig vördsamt främst erinra därom, att enligt självstyrelselagen regeringens och landshövdingens i landskapet Åland befogenheter med avseende å landskapets tonomi och särskilt ifråga om landskapets finansväsende äro strängt begränsade och icke inrymma någon möjlighet att uti nu ifrågakomna avseende vidtaga några som helst åtgärder. Men då landshövdingen tillika författningen enligt fungerar såsom ordförande i Ålandsdelegationen, vars i självstyrelselagen fastslagna uppgift är att för varje 3-årsperiod fastslå beloppet av det statsbidrag, som skall till landskapet utgivas i kompensation för de utgifter landskapet fått vidkännas för sin förvaltning utöver de inkomster, vilka i självstyrelselagen för försäkrats detsamma, måste man väl vara berättigad antaga att de önskemål, som av talmannen vid anförda tillfälle till landshövdingen framfördes, bragts till Ålandsdelegationens kännedom.

För att närmare belysa de svårigheter, som med hänsikt till de av talmannen berörda omständigheterna och tillgodoseendet av de anförda önskemålen måste anses föreligga, torde det vara nödvändigt att i ett sammanhang beröra landskapets finanssystem samt de allmänna metoder och principer efter vilka Ålandsdelegationen vid utförande av den densamma påvilande uppgiften arbetat.

Det lagrum, enligt vilket hithörande företeelser böra bedömas, är § 26 S.L.

"Framgår det, att beskattningen i landskapets Åland för självförvaltningens ordinarie behov är i förhållande till av landskapet åtnjutna förmåner proportionsvis högre än beskattningen i medeltal för motsvarande ändamål annorstädes i republiken, skall bidrag ur statsmedel å landskapet utgivas.

Bidragets belopp fastställles för en tid av tre budgetår i sänder genom en delegation, bestående av tvenne ledamöter, förordnade av statsrådet, samt tvenne, utsedda av landstinget. Ordförande i delegationen är landshövdingen.

Har landstinget gjort framställning om beviljande av bidrag till extraordinarie utgifter, fattas beslut jämväl härom av den i föregående moment omförmälda delegationen.

Delegationens beslut skola för att bliva gällande stadfästas av republikens president."

Landskapets förvaltningsutgifter, sådant dess finanssystem under förhållanden tryck utverkat sig, bestridas med

- inkomster från närings- och nöjesskatter;
- inkomster från i landskapets besittning övergångna jordegodomar;
- avgifter för anlitage av landskapets inrättningar och lösen för viss expeditioner;
- av staten anvisade förskottsmedel till ett belopp, som motsvarar vad landskapet eljest nödgats såsom skatt indriva för täckande av sina ordinarie behov och vilket belopp av Ålandsdelegationen enligt vissa normer fastställles för 3 år i sänder, samt
- extra ordinarie statsbidrag i enlighet med därom av sagda delegation på ansökan av landstinget fattade beslut.

Av dessa landskapets inkomstmedel är det endast de under mom. b) och d) ovan upptagna, som i föreliggande fall påkalla uppmärksamhet. De under mom. d) omnämnda utgöra huvuddelen av landskapets inkomster.

Den i ovan återgivna lagrum föreskrivna 3-årsregleringen har av Ålandsdelegationen verkställts för perioden 1923-25, 1926-28 och 1929-31. Resultatet av dessa avräkningar återfinnas i delegationens framställningar till Republikens President för den 14 juni 1926, 14 juni

1929 och 13 sept. 1932 och vidhandengiva, att landskapet vid regleringarna funnits väl icke hava överskridit sin budgeträtt, ty denna är obegränsad, men väl sina utgifter i förhållande till vad i riket för likartade ändamål utgivits, med följande belopp:

För 3-årsperioden 1923 - 25 Fmk.	25.129:86
" " " 1926 - 28 "	164.987:88
samt " " " 1929 - 31 "	216.389:05, eller
sammanlagt Fmk.	406.506:79.

Detta belopp har landskapet dels genom extra-ordinarie beskattning, dels på annat sätt nödgats hopbringa. Beträffande den sistnämnda periodens slutsumma, som ännu kvarstår oreglerad, är sådant förestående.

Nu uppställer sig frågan, huru det är möjligt att landskapet, vars myndigheter dock på allt sätt sökt undvika nödvändigheten av extra beskattning hos sina inbyggare, likväl här icke blott misslyckats, utan att de landskapet till last stannande beloppen för varje period ökats uti en rent skrämmande grad. Det är denna omständighet, som i det följande skall underkastas en ingående undersökning, grundad på rättssynpunkter, vilka inom landskapet torde anses oantastliga.

I sådant avseende har man självfallet att främst hålla sig till stadgandet i 26 § S.L. formulering. Härvid är åter att märka, att denna formulering grundar sig på en total missuppfattning hos den ursprungliga Ålands-kommitténs ledamöter beträffande kostnaderna för självstyrelsen, i det dess kostnader ansågs i huvudsak kunna täckas med halva inkomsterna från då gällande grundskatter samt närings- och nöjesskatter. Då sagda skatter sammanlagt emellertid endast motsvara en liten bråkdel av självstyrelsekostnaderna, är det tydligt att formuleringen av lagrummet ej ensamt för sig kan läggas till grund för dess rätta tolkning, utan måste den huvudsakliga vikten läggas vid innehållet av autonomibegreppet och lagstiftarens uppenbara mening.

Den åländska autonomi på det ekonomiska området innebär, att landskapet har en i huvudsak av ingen myndighet kringskurer eller begränsad rätt att självt ombesörja sin hushållning, upptag av skatter, lån eller i allmänhet vidtaga de åtgärder, detsamma finner vara för sig nyttigt. Dock kan landshövdingen i vissa uppräknade fall, jämlikt 22 § S.L. förbjuda av landstinget träffat skattebeslut, men skall beslutet, för att bli gällande, underställas republikens presidents prövning.

Beträffande landskapets förvaltningsrättsliga autonomi gäller liksom omedelbart, att på de områden som enligt självstyrelselagen äro underlagda landskapets förvaltning, ingen annan än landskapsmyndighet är behörig träffa beslut, och att förty varken riksmyndighet eller annan äger befogenhet på detta område förordna. Denna omständighet måste hållas i minnet, enär längre fram i denna framställning kommer att påvisas, hurusom Ålandsdelegationen, utan att själv uppmärksamma sådant, under utövningen av sitt uppdrag likväl kommit att träffa beslut, de där innefatta en mycket kännbar inblandning i landskapets förvaltning.

Vidkommande den exakta innebörden av 26 §:s 1 mom. måste såsom tidigare framhållits, denna fastställas med ledning av såväl autonomibegreppets innehåll som lagstiftarens avsikt. Den sistnämnda kan fastslås med ledning av den första Ålandskommitténs betänkande och den omständighet, att varken i regering eller riksdag någon röst vid lagens behandling höjde sig, som skulle motsagt den i kommittébetänkandet tillsyneskomna avsikten med ifrågavarande lagrum.

Tolkat i enlighet med sin ordalydelse, som icke i någon punkt står i strid med en verklig autonomi, uttalar lagrummet att om landskapet, som i allo skall ställas i paritet med motsvarande delar av riket - det bör icke ifråga om sina behov likställas med andra än sådana områden i republiken, som ifråga om kultur och allmän utveckling stå detsamma nära för tillgodoseende av sina ordinarie behov eller ändamål nödgas tillgripa extra beskattning, skall bidrag av statsmedel åt detsamma utgivas. Då de i § 21 uppräknade och såsom i allmänhet tillräckliga förutsatta inkomsterna emellertid icke täcka mer än en obetydlig bråkdel av landskapets ordinarie utgifter, komma sålunda landskapets utgifter att praktiskt taget helt och hållet måste bestridas med skattemedel, uttagna hos befolkningen, vilket är medförde dubbelbeskattning av densamma. Det utöver de influtna inkomsterna upptagna skattebeloppet, skulle enligt lagen av riket återbetalas till landskapet, såvitt ej visas kunde att landskapet tillfört sina inbyggare förmåner, som ej åtnjutas av rikets övriga befolkning, samt självfallet

även om det kunde påvisas, att landskapet gjort sig skyldigt till direkt slöseri. Utom de nu utgående direkta och indirekta skatterna till sålunda vid sådant förhållande befolkningen, om hänsikt tages till nu gällande budget, uti landskapsskatter nödgas erlägga ett belopp av ca 8-9 millioner mark. Det står i öppen dag, att en dylik reglering i överensstämmelse med lagrummets ordalydelse bleve alltför otymplig, för att i praktiken kunna genomföras; och under de gångna åren av självstyrelse har icke ens ett försök här till gjorts. I stället av som känt, landskapets penningbehov tillgodosatts dels med förskottat anslag ur statsmedel, dels genom upptagande av lån och har efter varje treårsperiod genom Ålandsdelegationen en avräkning och utjämningslandskapet och riket emellan ägt rum. Huru denna utjämningsutfallit, har i det föregående med siffror visats. Ur dessa siffror skulle framgå att landskapets invånare under de tilländalupna 11 åren av självstyrelse kommit i åtnjutande av extra förmåner utöver dem som kommit rikets inbyggare till godo, vilka förmåner av delegationen, från de angivna beloppens summa Fmk. 406.506:79 avdrages landskapets andel i kostnaderna för delegationen, beräknats motsvara ett belopp av ca 300.000 mark.

På grund av den sparsamhet, som av landskapets myndigheter städes iakttagits vid utgivande av landskapsmedel, måste riktigheten härav kategoriskt bestridas. Då de härintills tillämpade metoderna för avräkningen emellan landskapet och riket burit sådana frukter, måste själva metoderna i ett eller annat avseende varit oriktiga. Och så i själva verket enligt landskapsnämndens mening fallet.

Orsaken till det ogynnsamma ekonomiska resultatet av 11 års självstyrelse ligger till största delen däri, att Ålandsdelegationen, beträffande vars rättvisa avsikter, samvetsgrannhet och även välvilja gentemot landskapet och dess behov icke några som helst tvivelsmål kunna tillåtas, emellertid fallit offer för det ödesdigra misstaget, att densamma satt likhetstecken mellan begreppen kostnader och förmåner, samt att sålunda, om kostnaderna för ett visst ändamål i landskapet ställt sig högre än för motsvarande dylikt i riket, den överskjutande delen av kostnaden har påförts landskapet såsom en förmån, för vilken värdet skall återbetalas till riket, om detsamma tillskjutit kostnaden härför.

Ett dylikt förfarande är tydligen icke riktigt. Landskapets ordinarie behov skola nämligen tillgodoses uti samma utsträckning som rikets, oberoende av vad de draga i kostnader. Och i själva verket komma och måste alltid kostnaderna för samma ändamål att här ställa sig högre än annorstädes i republiken. Ty för det första är arbetskraften genomgående avsevärt mycket dyrare härstädes - på vissa områden ca 40 & 50 %, och för det andra är förhållandet enahanda med avseende å nästan alla importerade artiklar. T.o.m. på orten producerade nyttigheter äro i regeln på grund av närheten till Stockholm och exporten dit avsevärt dyrare än i riket; sålunda stå veden, kött, mjölk och en del andra viktiga förnödenheter icke obetydligt i pris över motsvarande varor annorstädes i riket, t.o.m. i Helsingfors. En nybyggnad är dyrare att uppföra här. Varje meter underhållen landsväg eller nybyggd sådan drager större kostnader än motsvarande byggnad eller vägsträcka i riket o.s.v. men medföra ingen extra förmån för landskapet.

Metoden att lägga kostnaderna till grund för beräkning av de förmåner, som eventuellt kan tänkas hava tillförts landskapet, är sålunda att anses fullkomligt oduglig.

En annan sak är, om landskapet tillför sina inbyggare lättnader, som ej återfinnas i riket. Om landskapet exempelvis håller lägre terrins- eller andra avgifter för sina allmänna läroinrättningar, om dagavgifterna på sjukhuset hållas lägre än i riket, expeditionsavgifter och närings- samt nöjesskatter utgå efter en lägre tariff, om landsvägar eller kommunikationsinrättningar byggas bättre än i riket och tillika draga högre utgifter - i alla dessa fall och flera, vilka ej behöva uppräknas, föreligga verkliga förmåner, för vilka kostnaderna böra bestridas av landskapet ensamt. Men ej i andra fall, ty det måste nog ållas i minnet, att om självstyrelsen ej skulle införts, utan förvaltningen såsom tidigare handhåfts av republikens myndigheter, kostnaderna för denna förvaltning ej blivit lägre, utan måhända högre. Härav kan slutas till bl.a. av de kostnadsförslag å vissa arbeten vilka inbegärts från rikets fackmyndigheter och vilka arbeten av landskapet utförts för avsevärt lägre kostnader - i många fall endast en

bråkdelen av de kalkylerade. Det är visserligen sant, att de av sagda myndigheter föreslagna projekten varit durabla, i många fall rent lyxbetonade; men på dylika arbeten nedlagd lyx medför ej positiv nytta, utan bör, såsom här stöds skett, undvikas.

Landskapsnämnden har även framhållit, att under inga omständigheter - fränsett naturligtvis ren slösaktighet - kostnaderna för utförande av ett visst mått arbete eller vidmakthållande av en landskaps inrättning uti behörigt skick, förnuftsensligt bör eller kan läggas till grund för bedömning av frågan huruvida landskapet tillförts en förmån eller icke, och innebörden av begreppet förmån i självstyrelselagens mening torde väl genom det anförda klarlagts. Det måste då betraktas såsom i högsta grad anmärkningsvärt, att den principiella skillnaden mellan "kostnad" och "förmån" ej synes hava intresserat Ålandsdelegationen eller de republikens myndigheter, som ägt taga beaktning med de åländska angelägenheterna. I stället har man egnat en betydande möda åt klarläggande av frågan, huruvida självstyrelsen som sådan skall betraktas såsom en förmån för landskapet enligt stadgandet i 26 § självstyrelselagen eller ej. Ehuru denna "förmån" med samma rätt kunde betraktas såsom en tunga, eftersom den i vidsträckt grad pålägger befolkningen förpliktelser, vilka ej påvåla övriga inbyggare i riket, har likväl en icke obetydande opinion i riket - även inom Ålandsdelegationen - funnit att denna i varje fall rent ideella förmån bör av landskapet honoreras med klingande mynt, änskönt man ej lyckats fastslå någon grund, efter vilken denna betalning skulle fullgöras. Genom Ålandsdelegationens prisvärda bemödanden har emellertid denna fråga numera realiter avgjorts till landskapets förmån. Att delegationen genom vidhållande av sin uppfattning gjort landskapet, och även riket, en synnerligt stor tjänst, därom behöver ingen sväva i tvivelsmål.

Ålandsdelegationens härintills tillämpade arbetsrätt har varit följande:

Efter det landskapets bokslut för året färdigställts samt jämte tillhörande handlingar granskats av landskapets revisorer, hava alla till bokslutet sig hänförande handlingar och verifikat översänts till delegationen, som mycket ingående ånyo genomgått och granskat desamma, därvid följande budgetuppställningar moment för moment, jämförande icke allenast momentens slutsumma, utan även de metoder, som av landskapsnämnden vid utgivningen av landskapsmedel tillämpats, med motsvarande utgiftsposter i riket samt det system, vilket vid dessas utgivning tillämpats, allt naturligtvis med iakttagande av den nödiga proportionaliteten.

Genom granskningen av de många tusen verifikaten och utgiftsposterna har delegationen emellertid påtagit sig ett arbete, som, utom att det är synnerligen tidsödande och kostsamt, redan utförts av landskapets revisorer och som sålunda måste anses vara fullkomligt obehörligt. Härvid är att märka, det ifrågavarande detaljgranskning härintills utfallit så, att endast i något alldeles enstaka fall delegationen lyckats anträffa någon bristfällighet i revisorerernas granskningsarbete - och osäkert, om en sådan bristfällighet verkligen förelegat, då någon undersökning av de fåtaliga fallen icke kommit till stånd och revisorererna ej satts i tillfälle utlåta sig över desamma. Då emellertid de härigenom åt statsverket återvunna beloppen, uppgående för senaste 3-årsperiod till endast en ren bagatell, stå uti uppenbar och skriande motsats till vad detta granskningsarbete kostat landskapet, framgår redan härav det tvivelaktiga i nyttan av en dylik dubbelrevision, som enligt landskapsnämndens mening för framtiden nödvändigt borde undvikas och som ej heller äger stöd uti gällande självstyrelselag. Denna talar ju uti § 26:1 endast om ändamål, medan den av delegationen tillämpade metoden uti revisionen automatiskt synes indragit även landskapets förvaltningsmetoder och -medel. Detta har nödvändigt även medfört att avräkningarna i sig kommit att innesluta en direkt inblandning uti landskapsförvaltningen, vilket ingalunda kan anses falla inom delegationens behörighet. Uti sin till landstinget ingivna promemoria av den 26 november 1932 har lantrådet uppräknat en hel del exempel härpå, varför landskapsnämnden, för att icke belasta denna framställning med omständigheter; vilka tidigare berörts, tillåter sig hänvisa till sagda promemoria.

Emot påståendet att den dubbla sifferrevisionen är onyttig, har från initierat håll framhållits, att det är omöjligt för delegationen att utan att hava dessa detaljuppgifter tillhands, kunna avgöra huru-

vida de enskilda utgifterna blivit påförda sina rätta moment. Detta har emellertid redan ingående kontrollerats av landskapets revisorer och i fall av någon gång föreliggande otydlighet kunde de behöfliga upplysningarna inhämtas från landskapsnämndens kamrerarkontor eller genom hänvändelse till revisorerna. Överhuvudtaget har utvägen eller av landskapsmyndigheterna inhämta upplysningar uti endast jämförelsevis obetydlig grad anlitats. Denna omständighet torde bero på den uppfattning inom delegationen, som bl.a. offentligt framförts till Presidenten i samband med den senaste 3-årsregleringen, att delegationen principiellt betraktar sig såsom en kompromissinstans mellan landskapet och riket, och därför iakttagit en sekretess, som förbjuder medgivande av en närmare inblick i delegationens arbete från de intresserade "parternas" sida. Enligt landskapsnämndens mening kan emellertid en dylik uppfattning av delegationens rättsliga natur ej medgivas vara riktig, ty här saknas helt och hållet den konstituerande faktorn för att ett kompromissförfarande skall kunna tillämpas nämligen förhandenvaro av en tvistefråga. Enligt landskapsnämndens uppfattning är delegationens ställning att uppfatta såsom en specialkommission med vidsträckt befogenheter, den där äger att efter undersökning av det förelagda materialet och med ledning av eventuellt nödiga kompletterande upplysningar fastställa om och i vilken mån landskapets inbyggare framom rikets kommit i åtnjutande av några sådana förmåner, vilka dragit speciella, i riket ej sin motsvarighet ägnade kostnader.

Något sådant fall har dock landskapsnämnden veterligen icke, enligt de härintills slutförda avräkningarna, annat än undantagsvis förekommit och berört endast jämförelsevis obetydliga belopp, vilka i övrigt på förhand av landskapsmyndigheterna förutsetts.

Om man nu frågar sig, vad som med uttrycket "ändamål" i 26 § självstyrelselagen egentligen kan avses, måste väl fastslås, att det är de olika landskaps- och (stats) ändamålen som föresvävat lagstiftaren, eller med andra ord de allmänna uppgifter, som påvåla såväl landskapets resp. statens myndigheter, envar på sitt eget gebit. Hit höra då tillgodoseendet av den allmänna undervisningens, kommunikationsväsendets, den allmänna ordningens, hälsovårdens, fornvårdens m.fl. behov, och ligger det uppenbart uti landskapets intresse att åtminstone till fullt samma omfattning som i riket understöda desamma.

Huru de tekniska förutsättningarna ligga till för en omläggning av det nu tillämpade systemet är icke så alldeles lätt att på förhand angiva. Emellertid förefaller det landskapsnämnden, som om tillsvide ett sammanförande av de olika momenten inom ett utgiftskapitel till ett "ändamål" i självstyrelselagens mening ej borde stöta på några svårigheter redan vid företagande av nästa utjämning, varefter vid därpåföljande avräkning frågan, huruvida icke till grund för densamma kunde läggas de särskilda huvudtitlarna i utgiftsstaten, borde med ledning av de vunna resultaten närmare undersökas, eventuellt tillämpas. Under den tillämpliga tiden av självstyrelsen har nämligen Ålandsdelegationen ej kunnat undgå att vinna den djupa inblick uti landskapförvaltningens allmänna metoder och även intimaste detaljer, för att, med hänsikt till den utmärkta förfarenhet och skicklighet, som utav delegationen städse lagts i dagen vid utförande av dess uppgifter, några svårigheter härmed skola behöva befaras.

Såsom en sammanfattning av vad ovan från landskapsnämndens sida framhållits, får nämnden såsom sin ofrånkomliga mening betona,

att landskapets befolkning enligt självstyrelselagen utan någon extra beskattning skall, i princip oberoende av vilka kostnader härför äro nödvändiga, komma i åtnjutande av samma förmåner på de olika förvaltningsområdena, som rikets övriga inbyggare åtnjuta;

att Ålandsdelegationen, då kostnaderna för det ena eller andra ändamålet i och för sig ej kunna betraktas såsom en förmån, sålunda ej äger pröva dessa kostnader, utan endast undersöka, huruvida landskapets inbyggare genom dem tillförts förmåner, vilka ej åtnjutas av inbyggarene i riket, varvid självfallet nödig hänsyn till rådande skiljaktigheter i intressenterna emellan bör tagas. Efterprövning av de ordinarie utgifterna för de olika ändamålen komme sålunda att bortfalla, men väl äger delegationen rätt till en förhandsprövning av förmåner, för såvitt det gäller skapande av nya sådana med extraordinarie statsbidrag; samt

-40-

att delegationen sålunda, sedan den övertygat sig om att inga extra av särförhållandena i landskapet betingade förmåner med ordinarie medel skapats, endast har att draga summan av landskapets ordinarie inkomster från summan av dess ordinarie utgifter för att bestämma det belopp, som i avräkning för en treårsperiod skall åt landskapet utgivas.

Om landstinget för sin del omfattar de synpunkter i frågan, som av landskapsnämnden i denna framställning utvecklats - och enligt landskapsnämndens mening måste ett negligera av dem medföra det absoluta ödeläggandet av landskapets ekonomiska autonomi, torde en skyndsamt hänvändelse från landstingets sida till Ålandsdelegationen icke kunna undvikas.

Landskapsnämnden får fördenskull vördsamt föreslå

att landstinget ville på lämpligt sätt bringa de betänkligheter, som från landskapsnämndens sida till landstinget i denna för landskapet så oerhört viktiga fråga anförts till Ålandsdelegationens kännedom, ävensom att landstinget ville av delegationen anhålla om dess uttåtande och mening beträffande möjligheterna för övergående till ett annat autonomibegrepps innebörd och självstyrelselagens bestämmelser bättre motsvarande system för verkställande av den lagbestämda 3-årsregleringen landskapet och riket emellan.

Mariehamn den 12 juli 1933.

På landskapsnämndens vägnar:

CARL BJÖRKMAN.

ETNER EKER.

ÅLANDSDELEGATIONEN

Avskrift.

Helsingfors, den 19 december 1933.

Till Landstingets Talman

Redaktör Julius Sundblom.

Mariehamn,

Ålandsdelegationens svar å Landstingets skrivelse av den 29 sistlidne november rörande en ev. omläggning av metoden för treårsutjämningen mellan riket och landskapet får delegationen härmed åran översända för att genom Herr Talmannens benägna åtgärd Landstinget delgivas.

På Ålandsdelegationens vägnar:

L. W. FAGERLUND.

JOHN UGGLA.

Avskrift.

Till Ålands Landsting

från Ålandsdelegationen

Uti en till Ålandsdelegationen ställd, den 29 sistlidne november daterad skrivelse har Landstinget på i skrivelsen närmare utvecklade grunder och med stöd av en framställning av landskapsnämnden av den 12 juli 1933 upptagit till granskning den härintills av delegationen tillämpade metoden för treårsavräkningen mellan riket och landskapet samt med förklaring, att denna utjämningsmetod vore behäftad med betydande brister, framhållit önskvärdheten av, att densamma måtte omläggas därhän, att metoden bättre överensstämde med det uti 26 § självstyrelselagen stadgade förfaringssättet; och har Landstinget i anslutning härtill anhållit om ett uttalande av delegationen angående möjligheten att tillmötesgå Landstingets berörda önskningsmål.

Till svar härå får delegationen anföra följande:

Då Landstingets skrivelse och landskapsnämndens återopade framställning giva uttryck åt den uppfattning, att metoden för avräkningen borde bringas i närmare samklang med 26 § självstyrelselagen, önskar delegationen främst beröra de legala förutsättningarna för bidragsregleringen. Enligt paragrafens ordalydelse utgör förutsättning för treårsbidrag, att beskattningen i landskapet åtnjutna förgens ordinarie behov är i förhållande till av landskapet åtnjutna förmåner proportionerligt högre än beskattningen i medeltal för motsvarande ändamål annorstädes i republiken. I paragrafen förutsättes sålunda förhandsbeskattning. Denna regel har genom delegationens åtgöranden i landskapets välförstådda intresse erhållit en smidigare anpassning i syfte att undvika förhandsbeskattning har landskapets behov av medel för självförvaltningens genomförande och vidmakthållande tillgodosatts genom förskottsutbetalningar läggas till grund för utbetalloppet. I stället för skattebelastningen lägges till grund för utjämningsbidragets beräkning skillnaden mellan landskapets inkomster och utgifter eller med andra ord den brist, som landskapet skulle varit nödsakat att till täckande av sina ordinarie budgetbehov fylla. Därjämte toges vid bestämmandet av bidragsbeloppet hänsyn till sådana av landskapet åtnjutna förmåner, vilka landskapet av reciprocitetsskäl självt äger bekosta. Vad åter angår den i paragrafen förutsatta jämförande uppskattningen i och för fastställande av bidraget, framgår lagrummets innebörd i detta avseende icke tydligt av ordalydelsen utan måste "lagens rätta mening och grund" utredas med ledning av förarbetena till autonomilagstiftningen. Den s.k. Ålandskommittén framhöll i sin motivering till förevarande paragraf, att tilldelandet av bidrag borde göras beroende av en jämförande uppskattning, klargörande anslagsbeloppet per invånare på Åland och i medeltal uti andra delar av riket samt att härvid hänsyn borde tagas förutom till skattebördans storlek jämväl till de förmåner inbyggarna i landskapet åtnjuta. Men då ett sådant uträkningssätt i praktiken vore förenat med stora svårigheter, stannade kommittén vid den i allmänna ordalag hållna formulering, som nu ingår i paragrafen. De grundsatser delegationen följt vid verkställandet av treårsregleringarna stå i konformitet med denna vidare formulering av paragrafen och har delegationen just på grund av nämnda formulering vid paragrafens tillämpning begagnat sig av en vidsträckt prövningsrätt, ett förfarande, som jämväl måste anses ligga i sakens natur.

Högsta domstolen har i ett den 25 oktober 1926 avgivet utlåtande funnit det av delegationen tillämpade förfarandet icke innefatta ett överträdande av de i självstyrelselagen angivna allmänna normerna för nu ifrågakommande utjämnings av skattetungan mellan riket och landskapet.

Stadgandena i självstyrelselagen äro byggda på den förutsättningen att budgetens deficit endast till någon ringa del skulle behöva täckas genom statsbidrag. Då nu erfarenheten visat, att denna förutsättning icke är hållbar, utan att det slutliga bestridandet av landskapets utgifter till dessas största del blir beroende av senare verkställda treårsregleringar, kan det på goda grunder ifrågasättas, huruvida sådana stadganden innefatta den lyckligaste lösningen av skatteutjämningsfrågan och den lämpligaste normen för bidragsregleringen. Men så länge det fastslagna systemet består, är någon genomgripande omläggning av utjämningsproceduren icke möjlig. En olägenhet är tvivelsutan det osäkerhetsmoment vid landskapets budgetreglering, som uppkommer däri-

genom, att landskapet på grund av sitt självstyrelseprivilegium har full frihet att votera de för landskapets behov erforderliga anslag, medan å andra sidan anvisandet av medel för anslagsbehovens fyllande enligt vissa lagbestämda grunder i sista hand ankommer å delegationen och Republikens President. Delegationen anser, dock, att den vid utjämningen nu tillämpade metoden med förskottsutbetalning och efterhandskontroll erbjuder betryggande möjligheter för att på ett fullt rättvist sätt behörigen avväga statsverkets och landskapets intressen i nu berört avseende. Det har även från landskapsmyndigheternas sida alltid erkänts, att delegationen vid fullgörandet av sin uppgift inom författningsenliga gränser sökt gå tillväga med opartiskhet samt visat förståelse för landskapet och dess behov.

Landstinget antyder, att en ledande grundsats vid budgetträttens utövning varit landskapsmyndigheternas strävan att undgå självbeskattning. En sådan grundsats, omsatt i praktiken, leder enligt delegationens åsikt till en icke önskvärd begränsning av landskapets autonomi. Självstyrelseprivilegiet innefattar ju icke blott befogenhet att ombesörja de till statsförvaltningen hörande uppgifter, som blivit landskapsmyndigheterna anförtrodda, utan även rättighet och i viss mån förpliktelse att inom skäliga gränser tillgodose landskapets speciala särintressen och behov genom anlitande av dess egna resurser. För detta ändamål stå de åt landskapet numera anvisade vederlagsmedlen och i sista hand självbeskattningen till buds.

Då det därjämte i landstingets skrivelse framhållits, att statsbidraget under den tilländalupna perioden av självstyrelsens utövande blivit alltför knappt utmätt, önskar delegationen häremot anteckna, att landskapet under denna tid icke blott varit i tillfälle att hålla jämna steg med utvecklingen i riket och det rätt kraftiga uppsving, som under de senare åren gjort sig märkbart inom resp. förvaltningsgrenar, utan även därutöver beretts möjlighet att inom jämförelsevis kort tid få flere av sina anslagsbehov tillfredsställda. Att landskapet för de gångna självstyrelseåren, dels genom självbeskattning, dels på annat sätt ser sig tvunget att på grund av treårsregleringen hopbrunga ett belopp, uppgående enligt landskapsnämndens skrivelse till c:a Fmk. 300.000:-, och sålunda motsvarande i medeltal Fmk. 30.000:- per år, torde icke kunna anses representera en överhövan betungande börda för Ålands inbyggare, särskilt om i betraktande tages, att vederlagsmedlen åtminstone delvis kunna tagas i anspråk för skattebördans utjämning.

Vad beträffar den i 26 § föreskrivna jämförelsen mellan förhållandena i landskapet och övriga delar av riket har delegationen letts huvudsakligen av följande grundsatser:

Då landskapsautonomi infördes, visade det sig, att förhållandena på Åland å flere områden icke nått den utvecklingsnivå, som motsvarande landskapets behov och utvecklingen i andra delar av riket, med vilka en jämförelse varit motiverad. Denna åtskillnad har delegationen ansett böra inom möjligast korta tid kunna utjämnas till Ålands förhållanden utan att kostnaderna härför finge stanna landskapet till last. Därjämte har vid treårsregleringen beaktats, att jämförelsen icke får verkställas rent schematiskt med ledning av medeltalskostnaden i riket för motsvarande ändamål utan böra landskapets förhållanden och utvecklingsbehov vid den jämförande uppskattningen beaktas. Kostnaderna för tillgodoseende av landskapets speciella anslagsbehov och främjande av dess särintressen hava av delegationen ansetts kunna påföras statsverket åtminstone i samma proportion som i andra delar av riket, där säregna förhållanden och utvecklingsbetingelser blivit av staten tillgodosedda. I den mån sådant icke kunnat finna rum inom treårsregleringarna hava i flere fall bidrag i extraordinarie väg på landstingets framställning anvisats åt landskapet. Vid utjämningen har delegationen sökt tillse, att Åland icke obehörigen klavbindes vid någon på grund av medeltalsberäkning av utgifterna för riket uppkommande normalbudget; fastmer bör landskapet beredas möjlighet att i enlighet med syftet med självstyrelsen inom de av lagen utstakade gränser fria ordna sina angelägenheter. Det är emellertid självklart, att Åland lika litet som någon annan riksdel kan hava anspråk, att på statens bekostnad få åtnjuta varje förmån, som inom viss del av riket står till buds.

Till vissa detaljer av jämförelsemetodens tillämpning skall delegationen här nedan senare återkomma.

Sedan delegationen sålunda utlagt de allmänna synpunkter densamma följt vid treårsregleringarnas verkställande, övergår delegationen till närmare granskning av de förmenta fel och brister, som ansetts vidlåda delegationens arbetsmetod och vilka, enligt landskapsnämndens omdöme, vore ägnade att "medföra det absoluta ödeläggandet av landskaps ekonomiska autonomi". 1)

Landstinget anmärker, att avräkningen avviker från det i 26 § stadgade förfaringsättet särskilt därigenom, att till grund för densamma lagts icke av landskapets befolkning åtnjutna förmåner, som enligt lagen böra hållas i paritet med dem, som på motsvarande områden åtnjutas av befolkningen annorstädes i riket, utan i stället de kostnader, som självförvaltningen dragit i förhållande till rikets förvaltningskostnader på motsvarande områden. I anledning härav får delegationen framhålla, att landskapsautonomins finansiella system bygger på förutsättningen, att Ålands förvaltningsorganisation i stort sett är gestaltad i överensstämmelse med den allmänna strukturen i rikets övriga delar samt att förvaltningsuppgifterna inom de av självförvaltningen övertagna resp. ressorterna böra kunna jämföras med motsvarande förvaltningsgrenar inom statsförvaltningen. Det åligger Ålandsdelegationen att vid fullgörandet av sitt uppdrag undersöka, huruvida landskapet i om de olika förvaltningsgrenarna kommit i åtnjutande av förmåner, som på motsvarande områden icke beretts övriga delar av riket. Enligt vedertagen tillämpning avses med "av landskapet åtnjutna förmåner" i 26 § endast de av förvaltningsverksamheten framkallade utgiftsbehoven eller sådana förmåner av reell innebörd, vilka vid uppskattning kunna ses. jämförbara med liknande förvaltningsbehov i riket.

Av landskapsmyndigheterna riktas mot delegationens jämförelsemetod den anmärkning, att delegationen tagit jämförelsen alltför mekaniskt samt, därest kostnaderna för visst ändamål i landskapet ställt sig högre än för motsvarande ändamål i riket, påfört landskapet den överskjutande delen såsom en förmån. Delegationen ägde - såges det i landskapsnämndens framställning - icke pröva resp. kostnader, utan endast undersöka, huruvida landskapets inbyggare genom dem tillförts förmåner, vilka ej åtnjutas av inbyggarna i övriga delar av riket.

Motiveringen för sagda anmärkningar förefaller icke övertygande. Det är svårt att förstå, huru en jämförelse mellan förmåner av reell, ekonomisk innebörd skall i praktiken äga rum, därest icke kostnaderna för dessa förmåner beaktas vid uppskattningen, särskilt då avräkningen just avser att fastställa, huruvida och till vilket belopp bidrag ur statsmedel skall åt landskapet utgivas. Härmed är dock icke sagt, att delegationen skulle "fallit offer för det ödesdigra misstaget att sätta likhetstecken mellan begreppen kostnader och förmåner". 2)

Ifall Ålands landskapsförvaltning i en angelägenhet, som icke innebär något åländskt särintresse skapat en förmån för landskapet, som betingad högre kostnad än resp. uppoffringar i riket för motsvarande ändamål, synes det självklart, att det överskjutande beloppet skall stanna landskapet till last. Såsom ett typiskt exempel på en dylik förmån kan nämnas den subvention å Fmk. 18.000:- landskapet vid anläggande av väg lämnat tvänne kommuner för inlösen av vägmark. Detta belopp har icke kunnat kompenseras av orsak att vederbörande kommuner i riket enligt lag varit skyldiga att ansvara för hithörande kostnader, och vägbygget härigenom kommit att fördröjas i jämförelse med liknande arbete i riket. Men det torde icke vara landskapsmyndigheterna obekant att Ålandsdelegationen i ett stort antal fall, där Ålands särintressen äro i fråga, bedömt kompensationsfrågan efter fri prövning, utan hänsyn därtill, att kostnaden i det föreliggande fallet varit högre i landskapet än i riket. Delegationen har ansett det icke s trida mot lagens rätta förstånd att söka jämförelsepunkter till analoga företeelser inom statshushållningen och det offentliga livet i allmänhet, där est kongruenta poster icke förekommit i statsbudgeten. Icke sällan ha va faktorer av sådan art som landskapets isolerade läge, dess särskilda utvecklingsbetingelser och därav påkallade speciella anslagsbehov, högre anskaffnings- och arbetskostnader m.m. varit för delegationens bestämmande. Dylika synpunkter hava exempelvis vid senaste treårsreglering spelat in vid bedömandet av utgifterna för sjukvården, lyceets bränsleanskaffning, undervisningen i huslig ekonomi och slöjd, byggnadsbidragsprocenten för folkskolorna, hemslöjd, skogsvård, jordförbättringsbidrag, upprepningsarbeten etc.

1) De citerade orden ingå i landskapsnämndens här närslutna framställning av 12/7 1933.

2) De citerade orden ingå i landskapsnämndens här närslutna framställning av 12/7 1933.

Delegationen har på sätt ovan framhållits jämväl ansett att, ifall Åland på något område icke kommit i åtnjutande av sådana förmåner som jämförbara delar av riket, anslag även till rätt avsevärda belopp kunnat begiljas landskapet till utjämning av detta förhållande. Sålunda har delegationen exempelvis bifallit Ålands landstings anhållan om statsbidrag för utvidgande av Ålands lyceum och Ålands allmänna sjukhus samt godkänt utgifterna för vägunderhåll och vägförbättringar, om också dessa sistnämnda utgifter under de gångna åren stegrats i större proportion än i medeltal uti riket.

Såsom härav framgår har Ålandsdelegationen vid fullgörandet av sin uppgift ingalunda - på sätt av landskapsmyndigheterna framhållits - automatiskt klavbundet bidragsregleringen vid riksbudgetens utgiftsposter utan i vidsträckt mån inom ramen för sin prövningsrätt beaktat jämväl skälighetssynpunkter och landskapets speciella behov. Denna princip anser delegationen jämväl framdeles böra vid bidragsregleringen tagas till rättesnöre.

I syfte att vidga gränserna för landskapets ekonomiska självbestämmanderätt har av landskapsmyndigheterna framhållits önskvärdheten av, att ev. besparingar inom en viss ressort skulle vid bidragsregleringen kunna räknas landskapet till godo vid andra poster. Dessutom har gjorts gällande, att utjämningen icke borde grundas på en tidsödande och kostsam siffergranskning och en kompensationsprövning av budgetposterna i detalj, utan borde vid reciprocitetsprövningen tagas hänsyn till större utgiftsgrupper, varigenom landskapets speciella intressen i högre grad kunde tillgodoses.

I anledning härav får delegationen framhålla följande:

Att delegationen vid bidragsregleringen ingått i en noggrann detaljgranskning av samtliga poster i landskapets räkenskaper äger sin riktighet. Syftemålet har varit att erhålla en så fullständig inblick i landskapets hushållning, som för kompensationsprövningen ansetts vara av nöden. Uppfattningen att delegationens arbete skulle innefatta en onödigtvis tidsödande och kostsam siffergranskning, snarlik en förnyad revision av räkenskaperna, är icke riktig. De till räkenskaperna hörande verifikaten hava visserligen funnits till hands vid granskningsarbetet och ofta nog anlitats för inhämtande av utredning beträffande några frågor, vilka ådragit sig delegationens uppmärksamhet. Att verifikaten i vissa fall måste anlitas är närmast beroende på det sakförhållande att vid införandet i räkenskaperna största möjliga korthet självfallet använts. Där nödiga upplysningar framgått ur verifikaten, vilket i regeln varit fallet, hava förfrågningar hos landskapsnämnden undvikits och granskningsarbetet sålunda kunnat utan onödiga uppehåll fortgå. I några undantagsfall hava i samband med granskningsarbetet smärre fel i räkenskaperna observerats och rättats. Någon obehörig inblandning i landskapsmyndigheternas förvaltningsbefogenheter har från delegationens sida veterligen icke ägt rum, på sätt av landskapsnämnden framhållits. Att delegationens efter noggrann prövning i kompensationsfrågor fattade, å lag grundade beslut kunna medföra vissa konsekvenser med avseende å landskapets hushållning, äger nog sin riktighet, men är detta något, som ej kan undvikas.

Det fackmässigt ordnade detaljarbete delegationen nedlagt på utjämningskalkylerna bör anses förmånligt för landskapet därigenom, att landskapets kompensationskrav genom ett sådant förfarande kunnat i detalj utredas och motiveras. I den mån granskningen generaliseras uppstår svårighet att bedöma reciprocitetsfrågorna och försvagas de hållpunkter för prövningen, som erfordras för trygghet av landskapets anspråk på statsbidrag för olika ändamål. Detaljgranskningen har dessutom medfört den beaktansvärda fördel, att utjämningsfrågans handläggning i statsrådet kunnat försiggå jämförelsevis snabbt och utan förnyad detaljgranskning.

Spörsmålet därom, huruvida och i vad mån besparingar inom landskapets hushållning skola räknas landskapet tillgodo vid bidragsutjämningen, har i flere skeden varit föremål för delegationens prövning. Delegationen har härvid utgått från den grundsats, att sådana besparingar, som hava sitt upphov däri, att landskapets myndigheter tilläven tyrs med särskild omsorg och sakkunskap handhaft vissa förvaltningsåligganden icke kunna gottskrivas eller ens kalkyleras. Sådana inverkanfaktorer, som icke bero av vidtagna sparsamhetsåtgärder utan av rådande faktiska förhållanden synas icke heller kunna inverka höjande på bidragsbeloppet. Emellertid har det funnits och i praxis förekommit fall, då iakttagandet av stränga sparsamhetssynpunkter räknats landska-

pet tillgodo vid kompensationsprövningen. Denna synpunkt anser delegationen även böra vidhållas vid kommande utjämningsregleringar. Delegationen har såsom redan anförts kommit till det resultat, att landskapets utgifter icke böra enligt statistiska uppskattningsgrunder sammankopplas med en normalbudget för riket. Den åsikt, att landskapet automatiskt borde gottskrivas för på detsamma i förhållande till befolkningen ankommande anpart av anslag, som normaliter i riket utgår, har enligt delegationens mening icke stöd i självstyrelselagen. Huruledes dock landskapets särintressen och speciella behov kunna komma i betraktande vid bidragsbeloppets utmätande, har redan tidigare framhållits.

Vad slutligen beträffar landskapsmyndigheternas önskningsmål därutinnan, att kompensationsprövningen skulle äga rum inom större utgiftsgrupper, så är att märka, att en granskning post för post såsom redan antyddes är nödvändig såsom ett underlag för delegationens kompensationsprövning. Ett stort antal poster, ex. vissa avlöningsposter äro även genom s.k. överenskommelseförfordningar bundna av reciprocitetssynpunkter och i fråga om dessa kan en prövning in casu icke undvikas. Däremot är en friare uppskattning inom större utgiftsposter såsom komplement till detaljgranskningen tänkbar vid prövningen av ex. anslagen för jordbruket och dess binärningar, handel och näringar, sociala välfärdsändamål, kultursträvanden m.m. Delegationen anser förty, att något hinder ej föreligger, att vid kommande treårsregleringar inslä ett sådant förfarande, att prövningen av vissa utgiftsposter i kompensationshänseende skulle, i den mån sådant låter sig göra, äga rum på en ännu bredare bas än härintills för möjliggörande av större handlingsfrihet vid anslagsbeloppens fördelning och med beaktande av landskapets särintressen och behov, dock så att den i självstyrelselagen fastslagna reciprocitetsprincipen behörigen iakttages såvitt angår totalkostnaden inom resp. större utgiftsgrupper. Genom ett sådant förfarande kan landskapsmyndigheternas anspråk på gottgörelse för "besparingar" inom rättvisa och rimliga gränser vinna beaktande.

Såsom sitt slutomdöme får delegationen framhålla, att dess av Högsta domstolen godkända arbetsmetod, som utgör resultatet av delegationens mångåriga verksamhet och dess genom tre avräkningsperioder utbildade praxis, står i konformitet med självstyrelselagens reciprocitetsgrundsatser. De av landskapsmyndigheterna antydda riktningslinjerna kunna icke anses ägnade att läggas till grund för en reformering av hittillsvarande praxis; en väsentligare omläggning av detta system synes överhuvudtaget otänkbar utan lagändring. De gjorda anmärkningarna mot delegationens arbetsordning äro icke befogade, lika litet som påståendet, att delegationens beslut i vissa fall skulle innefattat en direkt inblandning i landskapsförvaltningen och att delegationen härigenom överskridit gränserna för sina befogenheter. Vissa från åländsk håll framhållna önskningsmål i fråga om de hittills tillämpade grunderna för avräkningen mellan riket och landskapet hava emellertid synbarligen beaktansvärda och förtjänta att uppmärksammas vid treårsregleringen. I huvudsak har detta redan skett vid delegationens tidigare utjämningsarbeten, men en del modifikationer av jämförelsemetoden kunna ytterligare komma i övervägande för åvägabringande av ett i någon mån ännu smidigare förfarande vid bidragsregleringen.

Helsingfors, den 19 december 1933.

L. V. FAGERLUND.

von HELLENS.

ERNST ESTLANDER.

ARTUR TOLLET.

LEONARD NORDLING.

JOHN UGGLA.

Avskrift.

-46-

ÅLANDS LANDSTING

Mariehamn, den 17 mars 1934.

N:o 7.

Till Ålandsdelegationen.

För kännedom får landstinget härmed äran översända utdrag ur protokollet för den 23 februari 1934, innehållande landstingets skrivelse rörande metoderna för den avräkning, som jämlikt § 26 mom. 2 i självstyrelselagen skall äga rum mellan landskapet och riket.

På landstingets vägnar:

JULIUS SUNDBLOM.

AXEL KUFFSCHINOFF.

Avskrift.

Transsumt ur Ålands landstings
protokoll, fört vid plenum den 23 februari
klockan 12 p.d.

=====

Föredrogs för fortsatt enda behandling

Ålandsdelegationens svar i anledning av landstingets skrivelse rörande metoderna för den avräkning, som jämlikt § 26 mom. 2 i självstyrelselagen skall äga rum mellan landskapet och riket.

Efter att hava tagit del av Ålandsdelegationens ovannämnda svar och sedan diskussion försiggått, beslöt landstinget på förslag av landstingsmannen Forsberg, att till protokollet anteckna följande uttalande:

"Ehuru landstinget fortfarande anser, att den tolkning av innebörden och rätta förståndet av § 26 i lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920, som landstinget i sin den 29 november 1933 till Ålandsdelegationen riktade skrivelse förfäktat, är den riktiga, och om ock landstinget fördenskull ej kan godtaga den i delegationens svarsskrivelse av den 19 december 1933 närmare angivna metoden för avräkningen emellan riket och landskapet, har landstinget, som i denna skrivelse dock kunnat utläsa förefintligheten av en välvillig inställning hos delegationen gentemot landskapet, likväl med tillfredsställelse tagit fasta på de uttalanden från delegationens sida, vilka i viss mån innebära en utfästelse därå, att de synpunkter, som landstinget i detta för landskapet så viktiga och betydelsefulla ärende framfört, skola vid främdeles skeende avräkningar vinna beaktande.

Trots den meningsskiljaktighet, som med avseende å metoden vid verkställande av avräkningarna mellan riket och landskapet kommit till synes i landstingets och delegationens skrivelser i denna sak, är landstinget, som för närvarande härutinnan endast anser sig böra avvakta händelsernas vidare gång, likväl övertygat om att ifrågakvarande avräkningar skola verkställas på ett sätt, som vittnar om rättvisa, vidsynhet och billighet och som förty även skall visa, att landstingets önskningsmål härvidlag blivit i tillbörligt avseende beaktande."

Ärendets behandling var avslutad.

=====

Enligt uppdrag:
Axel Kuffschinoff.
sekreterare.

Uppläst, justerat och godkänt. Mariehamn den 10 mars 1934.

Julius Sundblom.

talman.

Walter Sjöblom.

A. Th. Mattsson.

Jac. Lundqvist.

Av talmannen tillkallade justeringsmän.

Transsumtets riktighet bestyrker. Mariehamn, å landstingets kansli
den 17 mars 1934.

Ex officio:
Axel Kuffschinoff.
sekreterare.